

SPIS TREŚCI

Uchwały.....	1
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	6
Glosy	19
Rozbieżności w orzecznictwie	41
Nowe ustawodawstwo	44
Orzeczenia nie publikowane.....	47
OSNC 2002, nr 7-8.....	54
Informacje.....	61
Statystyka.....	63

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 listopada 2001 r., I CKN 499/99, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o unieważnienie małżeństwa z powodu choroby psychicznej albo niedorozwoju umysłowego jednego z małżonków sąd ustala istnienie okoliczności, o których mowa w art. 12 § 1 zdanie drugie k.r.o.?”
podjął uchwałę:

W sprawie o unieważnienie małżeństwa z powodu choroby psychicznej albo niedorozwoju umysłowego jednego z małżonków sąd ustala istnienie okoliczności wymienionych w art. 12 § 1 zdanie drugie k.r.o.

*(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 9 maja 2002 r., III CZP 7/02,
T. Ereciński, J. Gudowski, I. Koper, M. Bączyk, B. Czech, M. Kocon,
L. Walentynowicz)*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze postanowieniem z dnia 21 marca 2002 r., II Ca 67/02, zagadnienia prawnego:

„1. Czy przesłanka faktycznego wspólnego pożycia zawarta w art. 691 k.c. obejmuje również oprócz osób, które pozostawały ze zmarłym najemcą w związku konkubenckim – także inne osoby bliskie, nie wymienione już w tym przepisie (dalsi zstępni), które wspólnie z nim zamieszkiwały, prowadziły wspólne gospodarstwo domowe, pozostawały w więzi psychicznej i uczuciowej oraz udzielały pomocy bądź sprawowały opiekę?

2. Czy nie stanowi nadużycia prawa dochodzenie przez gminę eksmisji pozostałych po śmierci najemcy jego dalszych zstępnych (wnuków, prawnuków), którzy pozostawali w nim we wspólnym zamieszkiwaniu oraz w trwałej więzi duchowej i gospodarczej i którzy do chwili śmierci sprawowali nad nim opiekę?

3. Czy wymóg stosowania nowej ustawy do stosunków prawnych powstałych przed wejściem jej w życie (art. 27 ust. 1) odnosi się do zmienionego kręgu osób wstępujących w stosunek najmu określony w art. 691 § 1 k.c., gdy w razie śmierci najemcy przed 10 lipca 2001 r. zgodnie z art. 3 k.c. w stosunek ten wstępują osoby określone w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1994 r.?”
podjął uchwałę:

Wnuk zmarłego najemcy nie należy do osób wymienionych w art. 691 § 1 k.c., także wtedy gdy łączyła go z najemcą więź gospodarcza i uczuciowa.

(uchwała z dnia 21 maja 2002 r., III CZP 26/02, J. Gudowski, J. Frąckowiak, E. Skowrońska-Bocian)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Katowicach postanowieniem z dnia 19 marca 2002 r., IV Ca 64/02, zagadnienia prawnego:

„Czy wpis konstytutywny prawa wieczystego użytkowania (art. 27 ustawy o gospodarce gruntami w zw. z art. 29 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) jest

skutecznie dokonany z datą złożenia wniosku o wpis, czy też z dniem jego technicznego wpisu w księgę wieczystą?"

podjął uchwałę:

Wpis użytkowania wieczystego do księgi wieczystej ma moc wsteczną od daty złożenia wniosku o wpis (art. 29 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece, jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361).

(uchwała z dnia 21 maja 2002 r., III CZP 29/02, J. Gudowski, J. Frąckowiak, E. Skowrońska-Bocian)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 7 marca 2002 r., I ACz 1607/01, zagadnienia prawnego:

„Czy po wejściu w życie ustawy z dnia 8 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o działalności ubezpieczeniowej, o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej - Kodeks handlowy oraz o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. Nr 96, poz. 478) ulega zawieszeniu na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. postępowanie sądowe przeciwko zakładowi ubezpieczeń o świadczenie pieniężne stanowiące zobowiązanie, które po ogłoszeniu upadłości zakładu ubezpieczeń przejął zgodnie z przepisem art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o działalności ubezpieczeniowej z brzmieniem nadanym przez art. 1 pkt 56 cyt. na wstępie ustawy Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny?"

podjął uchwałę:

Sąd zawiesza postępowanie na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w sprawie o świadczenia z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów, jeżeli w stosunku do pozwanego zakładu ubezpieczeń zostało wszczęte postępowanie upadłościowe.

(uchwała z dnia 24 maja 2002 r., III CZP 25/02, I. Koper, Z. Kwaśniewski, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Słupsku postanowieniem z dnia 27 marca 2002 r., IV Ca 42/02, zagadnienia prawnego:

„Czy w sprawie o podział majątku wspólnego, którego przedmiotem jest między innymi prawo najmu lokalu komunalnego, za który opłacany jest czynsz regulowany, podlega rozliczeniu między byłymi małżonkami wartość tego prawa na przyszłość i czy – w wypadku odpowiedzi twierdzącej – do rozliczenia prawa najmu lokalu komunalnego można stosować odpowiednie zasady ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 1997 r. Nr 16, poz. 89 ze zm.), bądź też według jakich kryteriów należy ustalić, po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, wartość tego prawa?”
podjął uchwałę:

Wartość prawa najmu lokalu komunalnego, objętego podziałem majątku wspólnego, stanowi różnica między czynszem wolnym a czynszem regulowanym z uwzględnieniem – w konkretnych okolicznościach sprawy – okresu prawdopodobnego trwania stosunku najmu.

(uchwała z dnia 24 maja 2002 r., III CZP 28/02, I. Koper, Z. Kwaśniewski, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krośnie postanowieniem z dnia 12 marca 2002 r., I Ca 48/02, zagadnienia prawnego:

„Czy nieruchomości będące własnością bądź pozostające w użytkowaniu wieczystym Zakładu Energetycznego, na których znajdują się stacje transformatorowe i inne urządzenia elektroenergetyczne, połączone przewodami elektroenergetycznymi z nieruchomością będącą przedmiotem postępowania o ustanowienie służebności gruntowej polegającej na prawie korzystania z części budynku i doprowadzenia kabli energetycznych, na której znajdują się podobne urządzenia tworzące tak zwany układ

elektroenergetyczny zamknięty, - można uznać za nieruchomości władnące w rozumieniu art. 285 § 1 k.c. w związku z art. 145 § 1 k.c. w stosunku do nieruchomości mającej być obciążoną służebnością gruntową?”

postanowił:

odmówić podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 21 maja 2002 r., III CZP 27/02, J. Gudowski,
J. Frąckowiak, E. Skowrońska-Bocian)*

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 5 kwietnia 2002 r., V Ca 41/02, zagadnienia prawnego:

„Czy podstawą wpisu w dziale II księgi wieczystej pozostałych dwóch wspólników spółki cywilnej na prawach wspólności łącznej nieruchomości może być wypowiedzenie udziału w spółce cywilnej trzeciego ze wspólników w formie pisemnej z podpisem notarialnie poświadczonym?”

postanowił:

odmówić podjęcia uchwały.

*(postanowienie z dnia 24 maja 2002 r., III CZP 30/02, I. Koper, Z. Kwaśniewski,
H. Wrzeszcz)*

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA

III CZP 31/02

Czy postanowienie o ustanowieniu drogi koniecznej, w którym oznaczono na mapie przebieg służebności według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych, podlega zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności i wykonaniu w drodze egzekucji prowadzonej przez komornika?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Zamościu z dnia 22 kwietnia 2002 r., I Cz 94/02, I. Lipko, H. Bork, J. Żurawicki)

W motywach Sąd Okręgowy stwierdził, że ścisła wykładnia przepisu art. 777 pkt 1 k.p.c. nakazuje przyjąć, iż prawomocne orzeczenie sądu może stanowić tytuł egzekucyjny tylko wtedy, gdy w treści tego orzeczenia sformułowany jest obowiązek świadczenia. W rezultacie, do takich orzeczeń zaliczałyby się jedynie orzeczenia zasądzające świadczenia, jednakże tak wąska wykładnia nie spełnia w każdym wypadku swoich zadań, a nawet mogłaby uniemożliwić osiągnięcie celu postępowania cywilnego, jakim jest realne wykonanie zobowiązania.

Jak wskazał Sąd Okręgowy, pojęcie świadczenia obejmuje danie, czynienie, nieczynienie, zaprzeczenie, znoszenie. Orzeczenie o ustanowieniu służebności gruntowej w postaci drogi koniecznej zawiera w sobie immanentnie obowiązek znoszenia oraz nieczynienia przeszkód w realizacji tego prawa przez uprawnionego. Wynika to wprost z przepisu art. 285 § 1 k.c. Przedstawione ujęcie świadczenia uwidacznia obowiązki, które ciążyą na właścicielu nieruchomości obciążonej wobec właściciela nieruchomości władnącej. Żądanie określonego zachowania się właściciela nieruchomości obciążonej może jednak nastąpić dopiero po skonkretyzowaniu się treści tego prawa na gruncie, co może nastąpić tylko w sposób przewidziany prawem. Uprawnionym organem egzekucyjnym jest komornik, który w świetle upoważnienia ustawowego może wejść na cudzy grunt w celu realizacji tytułu wykonawczego. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że bez wytyczenia na gruncie

przebiegu służebności, prawo uprawnionego byłoby iluzoryczne. Nie byłaby możliwa egzekucja sądowa na podstawie art. 1051 k.p.c., albowiem dłużnik nie miałby skonkretyzowanego na gruncie obowiązku. Przedwczesne byłoby także powództwo o dopuszczenie do korzystania ze służebności.

Sposób w jaki w rozpoznawanej sprawie opisana została służebność gruntowa wyklucza samodzielne wytyczenie przebiegu drogi koniecznej przez samych zainteresowanych, którzy pozostają w głębokim konflikcie. W takim przypadku prowadzony byłby szczególny rodzaj egzekucji z udziałem biegłego geodety. Obowiązki uczestników postępowania sprowadzałyby się do znoszenia ustalonego przez sąd przebiegu drogi koniecznej. Egzekucja polegałaby na określeniu na gruncie linii przebiegu drogi koniecznej. Od tego momentu zasadne pozostawałoby żądanie dopuszczenia do korzystania ze służebności.

Zdaniem Sądu Okręgowego dodatkowych argumentów za przyjęciem takiego stanowiska można szukać w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 września 1989 r., III CZP 79/89 (T. Miłkowski, W. Patulski, J. Szachułowicz, OSNCP 1990, nr 7-8, poz. 95), w której wyrażono zapatrywanie, że postanowienie o rozgraniczeniu podlega zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności i wykonaniu w drodze egzekucji prowadzonej przez komornika.

M.D.

*

III CZP 32/02

Czy jest dopuszczalna ochrona wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika (art. 527 k.c.), jeżeli wierzytelność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wynika z niezapłacenia przez dłużnika składek na ubezpieczenie społeczne?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 7 marca 2002 r., I ACz 1475/01, B. Sieruga, A. Lewandowski, Z. Ślęzak)

Wyrażona w pytaniu wątpliwość powinna być, zdaniem Sądu Apelacyjnego, wyjaśniana przy uwzględnieniu konstytucyjnego domniemania prawa do sądu. Analizując pojęcie „sprawy cywilnej”, Sąd Apelacyjny przywołał wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 10 lipca 2000 r., SK 12/99 (OTK 2000, nr 5, poz. 143),

stwierdzający, że art. 1 k.p.c. rozumiany w ten sposób, iż w zakresie pojęcia „sprawy cywilnej” nie mogą się mieścić roszczenia dotyczące zobowiązań pieniężnych, których źródło stanowi decyzja administracyjna, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji. Trybunał zwrócił uwagę, że do zdarzeń cywilnoprawnych, które powodują powstanie, zmianę lub ustanie stosunku cywilnoprawnych można zaliczyć akty administracyjne. W takim razie za błędne należy uznać stanowisko, które niejako z góry wyklucza możliwość powstania stosunku cywilnoprawnego między podmiotami związanymi stosunkiem administracyjnoprawnym. Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, za sprzeczne z Konstytucją należy uznać stosowanie przez sądy swoistego automatyzmu, polegającego na tym, że jeżeli źródłem powstania stosunku prawnego jest decyzja administracyjna, to stosunek ten nie może mieć charakteru cywilnoprawnego.

Z kolei w postanowieniu z dnia 22 kwietnia 1998 r., I CKN 1000/97 (A. Wypiórkiewicz, T. Wiśniewski, H. Pietrkowski, OSNC 1999, nr 1, poz. 6), Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że droga sądowa jest dopuszczalna, jeżeli powód opiera swoje roszczenie na zdarzeniach prawnych, które mogą stanowić źródło stosunków cywilnoprawnych. W uzasadnieniu podkreślił, że sprawami cywilnymi w rozumieniu art. 1 k.p.c. są nie tylko sprawy ze stosunków cywilnoprawnych w rozumieniu art. 1 k.c.; działaniem lub zaniechaniem, którego skutki mogą być rozpoznane na drodze sądowej, są także akty administracyjne, które wywołują skutki w zakresie prawa cywilnego. W postanowieniu z dnia 24 czerwca 1999 r., II CKN 298/99 (K. Zawada, Z. Świeboda, H. Wrzeszcz, OSNC 2000, nr 1, poz. 5), Sąd Najwyższy orzekł, że jako miarodajne kryterium dla wyjaśnienia pojęcia sprawy cywilnej należy przyjąć zakres stosunków społecznych i prawnych, z których dana sprawa wynika. Sprawą cywilną będzie zatem każda sprawa dotycząca ochrony praw podmiotowych, wynikająca ze stosunków unormowanych przez prawo cywilne, skoro zaś wierzyciel domaga się ochrony skargą pauliańską wierzytelności powstałej ze stosunku administracyjnoprawnego, co oznacza, że ma ona charakter publicznoprawny, a w postępowaniu podatkowym, w którym powstało zobowiązanie, nie występowała charakterystyczna dla podmiotów cywilnoprawnych równorzędność podmiotów oraz wzajemność ich świadczeń, to taka wierzytelność nie podlega ochronie przewidzianej w art. 527 i następnym k.c.

Jak zauważył Sąd Apelacyjny, w zakresie wymierzania i pobierania składek na ubezpieczenie społeczne Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych przysługują środki prawne właściwe organom administracji państwowej. Ponadto składki na to ubezpieczenie są świadczeniem pieniężnym przymusowym, wysokość składek jest ustalana w decyzji administracyjnej, a do należności z tytułu składek stosuje się odpowiednio przepisy Ordynacji podatkowej. Jednak nie oznacza to, że należności z tytułu tych składek mają charakter podatkowy, składki są bowiem finansowane ze środków własnych płatnika bądź ubezpieczonego, następnie gromadzone są na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Zgromadzone w ten sposób środki służą zaspokajaniu późniejszych świadczeń, a ich wysokość jest uzależniona od wysokości zebranych na indywidualnym koncie składek. Ponadto ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi o odpowiednim stosowaniu Ordynacji podatkowej do należności z tytułu składek, z drugiej zaś strony dopuszcza drogę sądową tak w stosunku ZUS – płatnik, jak też ZUS – ubezpieczony. Przewiduje także, że należności z tytułu składek, nie opłacone w terminie, podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej. W ocenie Sądu Apelacyjnego dwoistość rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niejednolity charakter składki na ubezpieczenie społeczne wydają się przemawiać za dopuszczalnością drogi sądowej tym bardziej, że ustawa zasadnicza wprowadza swoiste domniemanie drogi sądowej.

M.D.

*

III CZP 33/02

Czy wierzyciel Skarb Państwa – działający przez sądy i prokuratorów ma obowiązek uiszczania części opłaty egzekucyjnej należnej w sprawach o egzekucję świadczeń pieniężnych (art. 45 ust. 5 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji w brzmieniu wynikającym z ustawy nowelizującej z 18.09.2001 r., Dz.U. Nr 130 poz. 1452)?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Opolu z dnia 22 marca 2002 r., II Cz 188/02, M. Przelucka, K. Bogusz, A. Szwałt)

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wskazał, że – w jego ocenie – przepis art. 45 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji wprowadził zasadę podejmowania czynności egzekucyjnych przez komornika na wniosek wierzyciela bez uiszczenia zaliczki na opłatę egzekucyjną, a opłata ta winna być pobierana od dłużnika po dokonaniu egzekucji. Natomiast art. 45 ust. 5 umożliwił żądanie od wierzyciela części opłaty stanowiącej odpowiedni procent do egzekwowanego świadczenia. Jednak, zdaniem Sądu Okręgowego, przepis ten nie ma zastosowania do egzekucji należności Skarbu Państwa, stosownie bowiem do brzmienia art. 45 ust. 6, do tych należności stosuje się wyłącznie przepisy art. art. 45 ust. 1 – 3, przy czym wierzyciele zwolnieni od kosztów sądowych przez sąd lub z mocy ustawy nie ponoszą opłaty określonej w ustępie 5. Art. 8 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych wyraźnie stanowi, że Skarb Państwa jest ustawowo zwolniony od opłat sądowych.

Jak zauważył Sąd Okręgowy, przed nowelizacją z dnia 18 września 2001 r. art. 45 ust. 1 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji uzależniał wszczęcie egzekucji od uiszczenia przez wierzyciela części opłaty stosunkowej i dotyczył także egzekucji prowadzonej na polecenie sądu. Wobec ewidentnej zmiany art. 45 i przyjęcia zasady prowadzenia egzekucji bez zaliczki na opłatę egzekucyjną, należałoby przyjąć, że wyjątki od tej zasady nie dotyczą egzekucji prowadzonej na polecenie sądu. W związku z tym, w ocenie Sądu Okręgowego, pogląd, że treść art. 45 ust. 7 cytowanej ustawy stanowi wystarczającą podstawę do żądania od sądu zaliczki na opłatę egzekucyjną nie wydaje się uzasadniony i stanowi wynik czysto werbalnej wykładni tego przepisu. Taka zaś interpretacja prowadzi do niewłaściwych rezultatów społecznych i naruszenia spójności systemu prawnego, czyli uznania norm w obrębie jednego przepisu za wzajemnie niezgodne.

Sąd Okręgowy przychylił się do stanowiska, że prawidłowa jest wykładnia funkcjonalna w zwężającej formie, polegająca na ustaleniu węższego zakresu normowania art. 45 ust. 7 niż wynikałoby to z wykładni językowej. Ponadto Sąd Okręgowy przytoczył prezentowany w literaturze pogląd mówiący, że art. 45 ust. 7 jest wyłącznie sankcją za określone zaniechanie i wobec przyjęcia zasady prowadzenia egzekucji bez zaliczki nie może stanowić dla sądu źródła obowiązku uiszczenia opłaty. Pozostawienie zaś w ustępie 7 części normy z art. 45 ust. 4 sprzed nowelizacji jest tylko przeoczeniem ustawodawcy. Odmierna interpretacja prowadzi do

nieuzasadnionego różnicowania poszczególnych *stationes fisci* Skarbu Państwa w postępowaniu egzekucyjnym. Z drugiej strony zapis art. 45 ust. 7 istnieje w ustawie i trudno kwestionować prawo do czysto językowej wykładni.

M.D.

*

III CZP 34/02

Czy wierzyciel – Skarb Państwa ściągający swoją należność w egzekucji prowadzonej na polecenie sądu ma obowiązek ponieść opłatę określoną w art. 5 ust. 45 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 1997 r. Nr 133 poz. 882 z późn. zm.)?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 26 marca 2002 r., I Ca 53/02, E. Blumczyńska, M. Rozpędowski, P. Majchrzak)

Zdaniem Sądu Okręgowego, za przyjęciem odpowiedzi twierdzącej na przedstawione pytanie przemawia wykładnia *a contrario* art. 45 ust. 6 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji. Przepis ten stanowi bowiem, że do egzekucji należności Skarbu Państwa, w tym egzekucji prowadzonej na polecenie sądu lub prokuratora, stosuje się odpowiednio przepisy ustępu 1 – 3 tego artykułu. Oznacza to, że nie znajduje w takiej sytuacji zastosowania art. 45 ust. 5, który daje komornikowi możliwość wezwania wierzyciela do zapłaty części opłaty stosunkowej.

Ponadto, jak stwierdził Sąd Okręgowy, gdyby zamiarem ustawodawcy było utrzymanie dotychczas obowiązującej zasady uiszczania części opłaty stosunkowej także przy egzekucji należności Skarbu Państwa, w tym prowadzonej na polecenie sądu, dałby temu wyraz, stanowiąc o odpowiednim stosowaniu przepisu art. 45 ust. 1 cytowanej ustawy. W poprzednim stanie prawnym, przed nowelizacją z dnia 18 września 2001 r., przepis art. 45 ust. 1 stanowił, że wszczęcie egzekucji świadczeń pieniężnych uzależnione jest od uiszczenia przez wierzyciela części opłaty stosunkowej, zaś ustęp 3 tego artykułu nakazywał odpowiednie stosowanie ustępu 1 do egzekucji należności Skarbu Państwa. Przepis był jednoznaczny i w ocenie Sądu Okręgowego trudno przyjąć, by przy dokonywaniu nowelizacji pominięcie

unormowania o odpowiednim stosowaniu art. 45 ust. 5 do egzekucji należności Skarbu Państwa było przypadkowe.

Dodatkowo Sąd Okręgowy wskazał, że oczywiste jest, iż w okresie dokonywania nowelizacji, bezpośrednio po ujawnieniu trudnej sytuacji budżetu państwa, gdy jednocześnie dokonywano wielu zmian ustawodawczych, zmierzających do ograniczenia wydatków państwa, motywem nowelizacji nie mogło być zwiększenie wydatków.

Według Sądu Okręgowego, wątpliwości pogłębia również nowa redakcja art. 45 ust. 7, który uległ bardzo niewielkiej aczkolwiek istotnej zmianie. Obecnie stanowi on, że „nieuiszczenie opłaty, o której mowa w ust. 5 w terminie tygodnia od dnia otrzymania przez wierzyciela wezwania do zapłaty lub nieprzekazania jej przez sąd lub prokuratora, łącznie z poleceniem egzekucyjnym powoduje zwrot wniosku lub polecenia”. Odpowiednik tego przepisu w poprzednim stanie prawnym – art. 45 ust. 4 posługiwał się słowem „nieprzekazanie”. Ta zmiana jest istotna, ponieważ poprzednio samo „nieprzekazanie” opłaty powodowało zwrot polecenia, natomiast przy obecnym dosłownym brzmieniu ustępu 7 termin tygodniowy liczy się od dnia „nieprzekazania” opłaty przez sąd. Niefortunne zredagowanie tego przepisu nie może prowadzić do wniosku, że sąd ma obowiązek uiszczenia opłaty, o której mowa w art. 45 ust. 5.

M.D.

*

III CZP 35/02

Czy przez „inne świadczenie pieniężne finansowane z Funduszu Pracy” w rozumieniu przepisu art. 28 ust 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz.U z 1997 r. Nr 25, poz. 128 z późn. zm.) rozumieć należy także pożyczkę udzieloną z Funduszu Pracy na podjęcie działalności gospodarczej w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie zasad udzielania pożyczek z Funduszu Pracy (Dz.U. Nr 122, poz. 539)?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 18 kwietnia 2002 r., III Ca 2002/01, J. Kaczmarek, J. Kępa, J. Żałoba)

Stosownie do brzmienia art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, roszczenia bezrobotnego i innej uprawnionej osoby oraz urzędu pracy z tytułu zasiłków, dodatków szkoleniowych, stypendiów, zasiłków przedemerytalnych, świadczeń przedemerytalnych i innych świadczeń pieniężnych finansowanych z Funduszu Pracy ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Zatem cytowany przepis stanowi *lex specialis* w stosunku do ogólnego przepisu art. 118 k.c.

Według Sądu Okręgowego, przepisy tej ustawy nie pozwalają na dokonanie jednoznacznej wykładni pojęcia „inne świadczenia pieniężne finansowane z Funduszu Pracy”, powstaje zatem pytanie czy przez „inne świadczenia pieniężne” w rozumieniu przepisu art. 28 ust. 3 wymienionej ustawy należy rozumieć także pożyczkę na podjęcie działalności gospodarczej udzieloną z Funduszu Pracy w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie zasad udzielania pożyczek z Funduszu Pracy, czy też do takich pożyczek mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

M.D.

*

III CZP 36/02

Czy dla oceny zasadności powództwa o ustalenie wstąpienia w stosunek najmu, dokonywanej przez sąd po wejściu w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. Nr 71, poz. 733) przesądzające znaczenie mają przesłanki wymagane przez przepisy obowiązujące w dacie śmierci najemcy, czy też w oparciu o treść art. 27 pkt 1 ustawy, przepisy tejże ustawy ?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Słupsku z dnia 5 kwietnia 2002r., IV Ca 119/02, M. Watemborska, E. Jaroszewicz, J. Deniziuk)

Wątpliwość Sądu Okręgowego powstała w związku z wykładnią przepisu art. 27 pkt 1 z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie

gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego. Z treści tego przepisu wynika, że nowa ustawa znajduje również zastosowanie do stosunków prawnych powstałych przed dniem jej wejścia w życie. Powstaje zatem, według Sądu Okręgowego, pytanie, czy przepis ten stosuje się także w sprawie o ustalenie wstąpienia w stosunek najmu, a jeśli tak, to o jaki stosunek w takiej sytuacji chodzi, zarówno bowiem w świetle art. 8 ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych z 1994 r., jak i na tle konstrukcji art. 691 § 1 k.c. wstąpienie w stosunek najmu następuje z mocy prawa, a orzeczenie sądu ma jedynie znaczenie deklaratoryjne. Czy możliwa jest w takim wypadku rozszerzająca interpretacja art. 27 pkt 1 cytowanej ustawy i przyjęcie, że nowa ustawa znajduje również zastosowanie do zdarzeń prawnych mających miejsce przed dniem jej wejścia w życie.

Zgodnie z generalną zasadą nieretroakcji, wyrażoną w art. 3 k.c., nowa ustawa obowiązuje na przyszłość i jej mocy obowiązującej nie należy rozciągać na okresy poprzedzające jej wejście w życie, chyba że co innego wynika z jej brzmienia lub celu. W ocenie Sądu Okręgowego, brzmienie przepisów rozdziału 5 ustawy o ochronie praw lokatorów ani brzmienie samego art. 691 § 1 k.c. nie wskazują, aby ten ostatni przepis miał działać wstecz.

M.D.

*

III CZP 37/02

Czy norma prawna art. 6 ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym (Dz.U. Nr 10, poz. 53) posiada charakter przepisu bezwzględnie obowiązującego ?

(postanowienie Sądu Okręgowego w Zamościu z dnia 27 grudnia 2001 r., I Ca 407/01, J. Żurawicki, B. Krukowska, M. Łukowska)

W motywach Sąd Okręgowy wskazał, że art. 6 ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym dotyczy sytuacji, w której z przekazywanego na własność Państwa gospodarstwa rolnego wyłączone zostały

budynki, jako odrębny przedmiot własności i tym samym doszło do złamania zasady *superficies solo cedit*, celem zaś tego przepisu jest zwrócenie właścicielowi budynków działki gruntu ściśle związanej z tymi budynkami, a tym samym zniesienie odrębnej od gruntu własności budynków. Zdaniem Sądu Okręgowego, oczywiste jest przy tym, że realizacja uprawnienia następuje na drodze administracyjnej, wydana zaś decyzja ma charakter konstytutywny i tworzy bezpośrednio stosunki cywilnoprawne. Przyjęcie odmiennej koncepcji, a mianowicie, że uprawnienie z art. 6 wymienionej ustawy realizuje się *ex lege*, a decyzja posiada natomiast charakter deklaratoryjny, powoduje bezprzedmiotowość dyskusji o charakterze powołanej normy prawnej. Koncepcja taka, według Sądu Okręgowego, wydaje się jednak nie do obrony na gruncie powołanego art. 6.

W ocenie Sądu Okręgowego, odpowiedzi na przedstawione pytanie należy szukać na drodze wykładni funkcjonalnej. Normy prawne bezwzględnie obowiązujące znamionuje to, że ich zastosowanie nie może być wyłączone lub ograniczone decyzją stron, jak również odmiennymi zwyczajami. Na tę ich cechę wskazują niekiedy przepisy prawne, jednak analiza przepisu art. 6 nie pozwala na stwierdzenie, że charakter bezwzględności tej normy wynika wprost z przepisu ustawy.

Wykładnia funkcjonalna powinna wskazywać, że ochrona pewnych doniosłych wartości społecznych lub interesów stron albo osób trzecich wymaga ograniczenia swobody kontraktowej. W konsekwencji niedopuszczalna jest regulacja stosunku prawnego w sposób odbiegający od wyznaczonego w danej normie prawnej. Według Sądu Okręgowego, przede wszystkim trzeba zwrócić uwagę, że celem ustawy było uporządkowanie sytuacji własnościowej zgodnie z ogólnymi zasadami, że właściciel budynku jest jednocześnie właścicielem gruntu, na którym budynek został wzniesiony, nie jest bowiem wskazane istnienie tego rodzaju dualizmu własnościowego, szczególnie, że jak zauważa Sąd Okręgowy, tego rodzaju sytuacje nie spotkały się w odbiorze społecznym ze zrozumieniem i akceptacją. Ustawodawca w kolejnych uregulowaniach, poczynawszy od ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i ich rodzin, odstępował od zasady odrębnej własności budynków.

Zdaniem Sądu Okręgowego, pozwala to sformułować tezę o epizodyczności unormowań powodujących odrębną własność budynków, których podstawę stanowiły przepisy ustaw ubezpieczeniowych w rolnictwie z lat 1968, 1974 i 1977, analizowany

zaś przepis art. 6 miał za zadanie usunąć skutki oderwania własności budynków od własności gruntu. Możliwe jest zatem przyjęcie, że *ratio legis* omawianego unormowania nadaje mu charakter normy bezwzględnie obowiązującej, a zatem po wejściu w życie ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym przeniesienie własności państwowych nieruchomości, na których znajdują się budynki wyłączone do przekazania przed dniem 1 stycznia 1983 r., może nastąpić tylko na rzecz właściciela takich budynków, chyba że on sam z tego uprawnienia zrezygnuje.

W ocenie Sądu Okręgowego, przeciwny pogląd można natomiast uzasadniać prawem Skarbu Państwa do rozporządzania rzeczą oraz ochroną pewności obrotu w przypadku zawarcia z inną osobą umowy przenoszącej własność działki.

M.D.

*

III CZP 39/02

Czy dla zachowania terminu określonego w art. 568 § 1 kodeksu cywilnego wystarczające jest zawiadomienie sprzedawcy przez kupującego o wadzie fizycznej rzeczy i zażądanie obniżenia ceny, czy też konieczne jest wystąpienie przez kupującego z takim roszczeniem ze stosownym powództwem w terminie określonym w tym przepisie?

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 23 maja 2002 r., I ACa 124/02, A. Gawętko, J. Mulak, A. Palacz)

Wątpliwość Sądu Apelacyjnego wzbudził brak jednoznacznego stanowiska tak w doktrynie, jak i w orzecznictwie, dotyczącego charakteru uprawnień, rozgraniczenia pojęcia uprawnienia i roszczenia oraz brak generalnego uregulowania problematyki związanej z terminami zawitymi i możliwością stosowania przepisów o przedawnieniu do terminów zawitych.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w doktrynie i orzecznictwie przyjęty jest pogląd, iż termin określony dla dochodzenia uprawnień przez kupującego z tytułu rękojmi za

wady jest terminem zawitym, po upływie którego uprawnienia kupującego wygasają. Aprobowany jest także pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1969 r., III CZP 5/68 (OSNCP 1970, nr 7-8, poz. 117), że kupującemu przysługują z tytułu rękojmi za wady fizyczne liczne uprawnienia, z których zdecydowaną większość stanowią roszczenia, a jedynie uprawnienie do odstąpienia od umowy należy do kategorii praw kształtujących. Prezentowane jest także odmienne zapatrywanie, że żądanie obniżenia ceny jest uprawnieniem prawo kształtującym i z chwilą złożenia oświadczenia o żądaniu obniżenia ceny z powodu wady fizycznej rzeczy powstaje po stronie kupującego roszczenie do sprzedawcy o zwrot odpowiedniej części uiszczonej ceny.

Stosownie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 31 sierpnia 1973 r., II CR 396/73 (OSPİKA 1974, nr 9, poz. 191), art. 568 § 1 k.c. określa formę realizacji uprawnień z tytułu rękojmi za wady fizyczne rzeczy, co usprawiedliwia wniosek, że kupujący może realizować swoje uprawnienie przez złożenie jednostronnego oświadczenia woli w sposób przewidziany w przepisami kodeksu cywilnego o formie czynności prawnych. Zgłoszenie zatem uprawnienia w formie pisemnej jest prawnie skuteczne, jeżeli pismo zostało doręczone sprzedającemu przed upływem terminu określonego w tym przepisie, przy zachowaniu aktu pilności z art. 563 § 1 k.c. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy stwierdził między innymi, że za wadliwy należy uznać pogląd, iż oświadczenie o odstąpieniu od umowy, w wykonaniu uprawnienia wynikającego z rękojmi musi nastąpić w formie pozwu i że pozew musi być wniesiony w terminie określonym w art. 568 § 1 k.c.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, po rozważeniu tego wyroku można dojść do wniosku, że realizacja uprawnień z tytułu rękojmi następuje przez złożenie oświadczenia woli przez kupującego sprzedawcy, nie wyłączając również uprawnienia w formie roszczenia, a zatem i roszczenia o obniżenie ceny.

Z kolei Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 12 lipca 2000 r., I ACa 389/00 (OSA 2001, nr 6, poz. 36) wyraził zapatrywanie, że zawiadomienie sprzedawcy o wadliwości przedmiotu sprzedaży przed upływem zawitego terminu otwiera jedynie kupującemu możliwość obrony przed roszczeniem sprzedawcy z tej samej umowy sprzedaży przez podniesienie zarzutu z rękojmi, art. 568 § 3 k.c. Nie otwiera ono natomiast drogi do dochodzenia uprawnień z rękojmi po upływie tego terminu.

Ponadto Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że według poglądu prezentowanego w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1993 r., III CZP 8/93 (J. Gudowski, B. Czech, G. Filcek, OSNC 1993, poz. 153), terminy zawite w art. 568 § 1 k.c. są najbardziej zbliżone do terminów przedawnienia. Może to skłaniać do przyjęcia, że co do przerwy takiego terminu należy w drodze analogii stosować przepisy o przedawnieniu roszczeń, zaś w tym wypadku miałby zastosowanie art. 123 k.c. i samo zgłoszenie uprawnienia w formie oświadczenia woli nie byłoby wystarczające dla zachowania terminu określonego w art. 568 § 1 k.c.

M.D.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Niedopuszczalne jest ustanowienie odrębnej własności lokalu w drodze orzeczenia sądu, wydanego na podstawie art. 231 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 26 lipca 2000 r., I CKN 869/00, T. Wiśniewski, T. Żyznowski, K. Strzelczyk, OSNC 2001, nr 1, poz. 15; BSN 2000, nr 11, s. 13; R.Pr. 2001, nr 1, s. 114; Rej. 2001, nr 1, s. 159; MoP 2001, nr 2, s. 92)

Glosa

Konrada Łaszkiewicza, Rejent 2002, nr 4, s. 156

Glosator zaaprobował rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego, zwracając uwagę, że wyrażony pogląd ma szersze zastosowanie dla oceny źródeł prawa, na podstawie których może dojść do ustanowienia odrębnej własności lokalu.

W glosie autor zajął się ustaleniem przepisów prawnych mających zastosowanie w prezentowanym przypadku. Omówił poszczególne sposoby ustanowienia odrębnej własności lokalu, wynikające z art. 7 ust. 1 ustawy o własności lokali z dnia 24 czerwca 1994 r., tj. ustanowienie w drodze umowy, jednostronnej czynności prawnej właściciela nieruchomości oraz orzeczenia sądowego znoszącego współwłasność. Przypomniał, że wyliczenie to ma charakter zamknięty i odrębną własność lokalu w inny sposób można ustanowić tylko na mocy przepisów szczególnych. Za trafne uznał więc stanowisko zajęte w uchwale, że nawet gdyby powód spełnił przesłanki z art. 231 § 1 k.c., to nie można uwzględnić jego roszczenia, gdyż ustanowienie tego prawa może nastąpić tylko przez zastosowanie jednego z powyżej wskazanych sposobów.

W dalszej kolejności autor glosy przedstawił sposoby ustanowienia odrębnej własności lokalu na mocy przepisów szczególnych, a mianowicie Prawa spółdzielczego z 1982 r., ustawy o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych przez przedsiębiorstwa państwowe z dnia 12 października 1994 r. oraz ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych z dnia 15 grudnia 2000 r.

Na zakończenie glosator zajął się problemem prawnym, dotyczącym sposobu postępowania w przypadku, gdyby współposiadacz, który wybudował budynek wielomieszkańowy na cudzym gruncie, uzgodnił z właścicielem gruntu, aby ten w drodze umowy zawartej na podstawie art. 231 § 1 k.c. ustanowił odrębną własność lokalu i przeniósł na niego prawo własności. Stwierdził, że notariusz powinien odmówić sporządzenia takiej umowy jako sprzecznej z art. 231 § 1 k.c. Gdyby jednak zawarto taką umowę, to – zdaniem autora – byłaby ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 k.c., a sąd wieczystoksięgowy powinien z tego względu odmówić wpisu prawa odrębnej własności lokalu do księgi wieczystej.

Glosator zwrócił również uwagę na sytuację, w której sąd – wbrew przepisowi art. 231 § 1 k.c. – ustanowiłby odrębną własność lokalu prawomocnym orzeczeniem. Zauważył, że zgodnie z przeważającym poglądem, sąd nie może badać merytorycznej zasadności prawomocnego orzeczenia sądowego będącego podstawą wpisu do księgi wieczystej. Zdaniem autora, w takiej sytuacji nie jest to kwestia merytorycznej kontroli prawomocnych orzeczeń sądowych, lecz odmowa założenia księgi wieczystej dla odrębnej własności lokalu ze względu na to, że ustanowienie takiej własności nie jest możliwe w trybie art. 231 § 1 k.c.

E.S.

*

Prowadzenie działalności gospodarczej bez wymaganej koncesji nie stanowi wystarczającej przesłanki do uznania jej za czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. Nr 47, poz. 211 ze zm.).

(wyrok z dnia 2 lutego 2001 r., IV CKN 255/00, Z. Kwaśniewski, G. Bieniek, B. Myszka, OSNC 2001, nr 9, poz. 137; OSP 2001, nr 11, poz. 162; BSN 2001, nr 6, s. 10; R.Pr. 2001, nr 4, s. 123; MoP 2001, nr 17, s. 882)

Glosa

Tomasza Szancily, PPH 2002, nr 5, s. 46

Glosowane orzeczenie dotyczy problematyki wzajemnego stosunku przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, tj. stosunku art. 3 do przepisów rozdziału 2 (art. 5 – 17), oraz określa zakres stosowania art. 3 tej ustawy w powiązaniu z obowiązkiem uzyskania przez przedsiębiorcę koncesji.

Glosator zaprezentował dwa przeciwstawne stanowiska doktryny i judykatury dotyczące kwestii relacji uregulowań zawartych w rozdziale 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji w stosunku do art. 3 tej ustawy. Zgodnie z pierwszym poglądem, wyliczenie czynów nieuczciwej konkurencji w ust. 2 art. 3 odsyła do odpowiednich przepisów rozdziału 2, brak zatem określenia w tym rozdziale działalności przedsiębiorcy jako czynu nieuczciwej konkurencji nie przesądza jeszcze o charakterze tej działalności. Jeżeli bowiem określone działanie nie mieści się w katalogu czynów wyraźnie zakazanych przez ustawę, należy – na podstawie przewidzianej w art. 3 klauzuli generalnej jako uniwersalnego zakazu nieuczciwej konkurencji – ocenić charakter działania z uwzględnieniem przesłanek przewidzianych w tym przepisie.

Odmienny pogląd wyrażono w literaturze. Zgodnie z nim, przepisu art. 3 ust. 2 nie powinno się traktować jako konkretyzacji klauzuli generalnej, lecz jako przepis samodzielny, zawierający wykaz działań *ex lege* zakazanych, podlegających przewidzianym w ustawie sankcjom, bez względu na to, czy naruszają interes bądź zagrażają naruszeniem interesu innego przedsiębiorcy lub klienta, jak tego wymaga art. 3 ust 1 ustawy. Termin „czyn nieuczciwej konkurencji” na gruncie ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji jest terminem zbiorczym, obejmującym dwie odrębne kategorie działań, a mianowicie działania sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami, o ile zagrażają lub naruszają interes innego przedsiębiorcy lub klienta, które stanowią nienazwane czyny nieuczciwej konkurencji (art. 3 ust 1), oraz działania zakazane wprost jako nazwane czyny niedozwolonej konkurencji (art. 3 ust 2 w związku z art. 5 – 17). Lista tych drugich działań ma przy tym charakter wyczerpujący, wbrew sugestiom wynikającym z użycia w art. 3 ust 2 zwrotu „w szczególności”.

Glosator zaaprobował pogląd Sądu Najwyższego, który przychylił się do pierwszej z przedstawionych koncepcji. Zachowanie noszące znamiona czynów nieuczciwej konkurencji powinny być badane najpierw przez pryzmat przesłanek określonych w art. 5 – 17 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, a dopiero wówczas, gdy działania te nie mieszczą się w dyspozycji żadnego z tych przepisów,

powstaje potrzeba dokonania ich oceny w świetle przesłanek klauzuli generalnej, zawartej w art. 3 ustawy, określającym niejako uniwersalną postać czynu nieuczciwej konkurencji.

Autor glosy zajął się także określeniem zakresu stosowania art. 3. Wywiódł, że aby doszło do popełnienia czynu nieuczciwej konkurencji, konieczne jest jednoczesne spełnienie trzech przesłanek, a mianowicie działanie przedsiębiorcy, określane jako czyn nieuczciwej konkurencji, musi zostać podjęte podczas prowadzenia działalności gospodarczej, musi ono być sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami oraz musi zagrażać lub naruszać interes innego przedsiębiorcy lub klienta. Przesłanki te glosator szczegółowo omówił, odnosząc się jednocześnie do stanu faktycznego rozpoznawanej przez Sąd Najwyższy sprawy, nie zgadzając się z wykładnią przepisu art. 3 prezentowaną przez skarżącą. Jego zdaniem, ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji już w art. 1 określa, że zapobieganie i zwalczanie ma dotyczyć nieuczciwej konkurencji, musi nastąpić w interesie publicznym, a zwłaszcza konsumentów. Obowiązujące prawo powinno mieć na celu nie tylko ochronę przedsiębiorców przed przejawami praktyk monopolistycznych, lecz musi pobudzać i rozwijać konkurencję, ale wyłącznie konkurencję uczciwą i rzetelną.

W ocenie komentatora, glosowany wyrok Sądu Najwyższego należy całkowicie zaaprobować jako zgodny nie tylko z dosłownym brzmieniem przepisów, ale także z ogólnie przyjętymi zasadami wykładni funkcjonalnej, uwzględniającej zasady przyświecające racjonalnemu ustawodawcy.

Aprobującą glosę do omawianego wyroku opublikował wcześniej M. Kępiński (OSP 2001, nr 11, poz. 162).

M.K.

*

Mapa podziału nieruchomości z wykazem zmian gruntowych może być podstawą dokonania wpisów w dziale pierwszym księgi wieczystej, jeżeli organ prowadzący ewidencję gruntów potwierdzi, że w ewidencji zostały dokonane zmiany zgodne z tym dokumentem.

(uchwała z dnia 22 lutego 2001 r., III CZP 47/00, S. Dąbrowski, K. Zawada, H. Małaniuk, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 100 ; BSN 2001, nr 2, s. 7; R.Pr. 2001, nr 3, s. 139; Wok. 2001, nr 5, s. 5)

Glosa

Przemysław Hoffmana, Rejent 2002, nr 4, s. 133

Autor w pełni zaaprobował omawianą uchwałę. W glosie zajął się przede wszystkim zagadnieniami dotyczącymi wzajemnych relacji między państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym, a ewidencją gruntów i budynków, jak również zakresu prawa własności. Za trafne uznał stanowisko Sądu Najwyższego, według którego w przypadku dokonywania fizycznego podziału nieruchomości zachodzi konieczność uprzedniego sporządzenia przez uprawnionego geodetę mapy podziału ze stosownym wykazem zmian oznaczenia nieruchomości. Jest to dokument źródłowy, stanowiący podstawę wprowadzenia w ewidencji gruntów stosownych zmian. W takim wypadku sporządzenie dodatkowego wyrysu z mapy podziału należy uznać za zbędne.

Glosator zastanawiał się, czy wymóg określony w § 13 rozporządzenia w sprawie wykonywania przepisów ustawy o księgach wieczystych i hipotece nie narusza normy zawartej w art. 21 i 64 Konstytucji. Uznał, że konieczność przedłożenia wyrysu z mapy ewidencji gruntów i wypisu z rejestru gruntów może być traktowana jako pozaustawowe ograniczenie prawa własności. Zdaniem autora, za dokument zawierający dane, o których mowa w art. 26 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, można uznać także inne niż tylko wyrysy z mapy ewidencyjnej gruntów i wypisy z rejestru gruntów, materiały powstałe w toku prac geodezyjnych, jeżeli zostały włączone do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego oraz są podstawą dokonania zmian w ewidencji gruntów i budynków.

W dalszej części glosy komentator omówił katalog prac geodezyjnych, które wymagają zgłoszenia do zasobu oraz sposób i tryb gromadzenia materiałów wchodzących w skład zasobu. Zastanawiał się także nad wzajemną relacją między państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym, a ewidencją gruntów i budynków. Stwierdził, że zasób jest rodzajem zbioru materiałów odpowiednio usystematyzowanych i przetworzonych, które są ujawnione w ewidencji w postaci

danych - to jest mapy zasadniczej, rejestrów gruntów, budynków, lokali oraz kartotek budynków i lokali.

Zdaniem autora, należy przyjąć, za J. Ignatowiczem, że wpis do ewidencji gruntów i budynków ma przede wszystkim znaczenie informacyjne, ustawa nie wiąże z nim domniemania zgodności z rzeczywistym stanem prawnym ani jakiegokolwiek innego skutku materialnoprawego, co należy do istoty ksiąg wieczystych. Dążenie do zgodności danych z ewidencji z oznaczeniem nieruchomości w księdze wieczystej można uzyskać – według glosatora – na podstawie różnorodnych materiałów, stąd też celowość żądania złożenia określonych dokumentów powinna być brana pod uwagę przez sąd wieczystoksięgowy.

E.S.

*

Wpis w rejestrze znaków towarowych o zmianie uprawnionego z rejestracji i poprzedzające go czynności Urzędu Patentowego nie usuwają wadliwości formy umowy o przeniesienie prawa z rejestracji znaku towarowego (art. 15 ust. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1985 r. o znakach towarowych, Dz.U. Nr 5, poz. 17 ze zm. w związku z art. 73 § 2 k.c.), chyba że sporządzone przez ten Urząd dokumenty pozwalają na stwierdzenie dokonania czynności w rozumieniu art. 81 § 2 pkt 1 k.c.

(wyrok z dnia 12 kwietnia 2001 r., II CKN 1323/00, H. Ciepla, T. Żyznowski, SSA J. Kremer, OSNC 2001, nr 12, poz. 177; BSN 2001, nr 5, s. 13; R.Pr. 2001, nr 6, s. 117)

Glosa

Pawła Gilowskiego, Rejent 2002, nr 4, s. 122

W stanie faktycznym sprawy sporządzono dwa dokumenty, które w zamierzeniu stron miały dokumentować dwie umowy o przeniesienie praw z rejestracji dwóch znaków towarowych. Dokumenty sporządzone zostały w zwykłej, niekwalifikowanej formie pisemnej, podczas gdy ustawa z dnia 31 stycznia 1985 r. o znakach towarowych (Dz.U. Nr 5, poz. 17 ze zm.) zastrzegła dla takich umów formę

pisemną z datą pewną. Wobec tego umowy te należało uznać za nieważne. Skarżąca starała się jednak wykazać, że różne czynności dokonane później w związku ze sporządzonymi dokumentami przydały im, a przez to samym umowom, walor daty pewnej.

Glosator uznał stanowisko zawarte w tezie wyroku za, co do zasady, nie przekonywające. Nie zgodził się z założeniem, że wskutek działań jednej ze stron czynność pozbawiona formy pisemnej z datą pewną może ją uzyskać na zasadzie art. 81 § 2 k.c. Zaaprobował uwagi dotyczące istotnych cech wzmianki, o której mowa w art. 81 § 1 pkt 2 k.c., tzn. wymóg umieszczenia wzmianki bezpośrednio na dokumencie. Komentator nie zgodził się natomiast ze stanowiskiem, że postanowienie Urzędu Patentowego o wpisie zmiany uprawnionego do rejestru nie jest dokumentem urzędowym stwierdzającym dokonanie czynności prawnej, w tym przypadku umowy o przeniesienie prawa z rejestracji. Jego zdaniem, u podstaw takiego rozstrzygnięcia leży bardzo wąskie, nietrafne ujęcie kategorii dokumentu urzędowego w rozumieniu art. 81 § 2 pkt 1 k.c. Według autora, nie jest konieczne, aby dokument zaświadczał fakt dokonania czynności prawnej, wystarczy, że będzie sporządzony w zwykłym toku postępowania organu publicznego w związku dokonaniem czynności prawnej.

Autor ocenił pozytywnie samo rozstrzygnięcie oddalające kasację, pomimo przyjęcia przez Sąd Najwyższy wykładni art. 81 k.c. odmiennej niż dokonana przez Sąd Apelacyjny.

W dalszej części glosy zostały omówione zagadnienia z zakresu prawa znaków towarowych. Autor zaaprobował pogląd, według którego wpis zmiany uprawnionego w rejestrze znaków, a także postanowienie Urzędu Patentowego, będącego podstawą wpisu, pozbawione są skutków sanujących w odniesieniu do wad samej umowy o przeniesienie prawa do znaku. Podzielił także stanowisko Sądu Apelacyjnego, odmienne niż prezentowane w glosowanym uzasadnieniu, że art. 6 ustawy o znakach towarowych znajdował zastosowanie także w postępowaniu o wpis do rejestru zmiany uprawnionego.

Glosator odniósł się również do problematyki podobieństwa znaków w rozumieniu prawa znaków towarowych. Stwierdził, że sformułowana w glosowanym wyroku silnie subiektywistyczna zasada samodzielnej oceny sędziego nie uwzględnia postulatów nauki prawa znaków towarowych. Doktryna postuluje bowiem ocenę podobieństwa znaków ze zobiektywizowanego punktu widzenia. Autor przyjął, że

swoboda decyzyjna, przysługująca sądowi, gdy w grę wchodzi ocena podobieństwa znaków towarowych, nie wykracza w istocie poza granice swobody oceny opinii biegłego w ramach art. 233 i art. 278 k.p.c., a więc jest węższa niż to wynika z glosowanego wyroku.

E.S.

*

Kasie chorych oraz publicznemu samodzielnemu zespołowi opieki zdrowotnej nie przysługuje w stosunku do sprawcy szkody, wyrządzonej czynem niedozwolonym na osobie ubezpieczonej, roszczenie o zwrot poniesionych przez nich kosztów leczenia.

(uchwała z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 5/01, M. Kocon, L. Walentynowicz, J. Kremer, OSNC 2001, nr 11, poz. 161; BSN 2001, nr 4, s. 12; R.Pr. 2001, nr 4, s. 119; Wok. 2001, nr 6, s. 4; Wok. 2001, nr 10, s. 3 ; R.Pr. 2001, nr 6, s. 119)

Glosa

Adama Szpunara, Przegląd Sądowy 2002, nr 5, s. 165

Glosowane orzeczenie dotyczy problemu dopuszczalności roszczenia zwrotnego przeciwko sprawcy szkody czynu niedozwolonego. Z roszczeniem takim wystąpiły – kasa chorych i publiczny zakład opieki zdrowotnej, które poniosły koszty leczenia poszkodowanego.

Autor, wbrew stanowisku wyrażonemu przez Sąd Najwyższy, stwierdził, że roszczenie o zwrot poniesionych przez wymienione instytucje kosztów leczenia jest uzasadnione w świetle obowiązujących przepisów. Zaznaczył, że przemawia za tym stanowiskiem również elementarne poczucie słuszności. Glosator stwierdził, że uzasadnienie uchwały zostało nadmiernie rozbudowane o wiadomości elementarne, natomiast zagadnienia omawiane w uchwale uznał za peryferyjne w stosunku do głównego nurtu rozważań; zwrócił uwagę na analizę legitymacji do dochodzenia zwrotu kosztów wynikających z uszkodzenia lub wywołania rozstroju zdrowia oraz obszernie wywody na temat ogólnych założeń wynagrodzenia szkody na osobie.

Według glosatora, przepis art. 444 § 1 k.c. nie oznacza wyłączenia roszczeń regresowych osoby trzeciej przeciw zobowiązanemu do naprawienia szkody, np. na podstawie przepisów o prowadzeniu cudzych spraw bez zlecenia.

Kolejnym zagadnieniem rozstrzyganym w uzasadnieniu była wątpliwość, czy można przyjąć konstrukcję *in solidum*, gdy istnieje kilka odrębnych zobowiązań, w ramach których dłużnicy mają obowiązek spełnić na rzecz tej samej osoby, będącej wierzycielem każdego z nich, różne świadczenia, zmierzające do naprawienia tej samej szkody. Glosator stwierdził, że w omawianej sytuacji należy udzielić pozytywnej odpowiedzi na postawione pytanie prawne. Solidarność niewłaściwą należy przyjąć, jeżeli obowiązek naprawienia szkody ciąży na kilku osobach, ale w ramach różnych reżimów odpowiedzialności.

Autor przedstawił w glosie dwojakie ujęcie regresu – szerokie i wąskie. Z uznaniem przyjął stwierdzenie Sądu Najwyższego, że regres jest pojęciem zbiorczym, a zatem jest to przyjęcie szerokiego znaczenia regresu. Wbrew stanowisku przedstawionemu w uchwale, glosator zaznaczył jednak, że brak przepisu o roszczeniu regresowym w ustawodawstwie o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym nie powinien być uznany za wynik świadomego zabiegu legislacyjnego. Powinien być zatem potraktowany jako luka w prawie, którą należy wypełnić przez wnioskowanie z analogii. W związku z tym autor stwierdził na zakończenie, że roszczenie zwrotne przeciwko sprawcy szkody było uzasadnione.

E.S.

*

Wbrew zarzutom kasacji nie można natomiast zgodzić się z twierdzeniem, że samorząd adwokacki jest samorządem reprezentującym osoby wykonujące zawód zaufania publicznego w rozumieniu art. 17 ust. 1 Konstytucji. W ocenie Sądu Najwyższego status taki może nadawać samorządowi zawodowemu tylko ustawa, jak to ma miejsce w przypadku samorządu notariuszy (Prawo o notariacie z dnia 14 lutego 1991 r., Dz.U. Nr 22, poz. 91). Prawo o adwokaturze nie nadaje adwokatowi takiego statusu. Nie można takiego statusu wywodzić z treści ustawy, już choćby dlatego, że adwokat nie jest bezstronnym uczestnikiem wymiaru sprawiedliwości. Samorząd adwokacki jest więc

samorządem zawodowym, określonym w art. 17 ust. 2 Konstytucji. Z przepisu tego wynika, że samorzady w nim określone nie mogą naruszać wolności podejmowania działalności gospodarczej. Ograniczenie wolności działalności gospodarczej może zresztą nastąpić tylko wyjątkowo, jak to wynika z art. 22 Konstytucji. Kwestia, czy Okręgowa Rada Adwokacka, działając w ramach kompetencji określonych w art. 4a pkt 2 Prawa o adwokaturze, tę wolność ogranicza czy też nie, w ogóle jednak nie podlegała rozważaniu w niniejszym postępowaniu, skoro nie mogła być przedmiotem oceny ze strony organu antymonopolowego.

(wyrok z dnia 29 maja 2001 r., I CKN 1217/98, M. Grzelka, M. Sychowicz, T. Bielska-Sobkowicz, OSNC 2002, nr 1, poz. 13; BSN 2001, nr 10, s. 10; R.Pr. 2002, nr 1, s. 98)

Glosa

Pawła Sarneckiego, Palestra 2002, nr 5-6, s. 185.

Autor krytycznie odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego. Podkreślił, że jedną z zasad konstytucyjnych jest wolność wyboru i wykonywania zawodu (art. 65 ust. 1). Samorząd zawodowy jest *ex definitione* ograniczeniem tej swobody; ograniczenie to wynika także z art. 17 Konstytucji.

Zdaniem autora, błędna jest teza, że zaliczenie pewnych zawodów jako „zawodów zaufania publicznego” powinno wynikać z ustawy, gdyż wówczas doszłoby do sprowadzenia normatywnych treści Konstytucji do poziomu ustawy. To, jakie zawody wchodzą do „zawodów zaufania publicznego”, należy interpretować za pomocą tych samych reguł, jakie stosuje się wykładni Konstytucji. Pojęciom wyrażonym w Konstytucji należy przypisywać znaczenie możliwie jak najszersze, zbliżone do tego, jakie występuje w języku potocznym.

Według autora, „zawodem zaufania publicznego” jest zawód, który polega na:

- świadczeniu pomocy innym ludziom, z reguły w sytuacjach zagrożenia dla ich rozmaitych dóbr,
- tego rodzaju pomoc traktowana jest jako funkcja publiczna,
- wykonywanie zawodu łączy się z uzyskiwaniem informacji, dotyczących sfery życia osobistego, a nawet intymnego innych ludzi.
- opiera się na zaufaniu usługobiorcy do świadczącego usługi.

Zasadność zaliczenia adwokatów do takich zawodów nie powinna – w ocenie glosatora – budzić wątpliwości.

Ł.P.

*

Umowa darowizny ekspektatywy odrębnej własności lokalu stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej nabywcy jako właściciela, niezależnie od chwili złożenia wniosku o dokonanie tego wpisu.

(postanowienie z dnia 26 czerwca 2001 r., I CA 1/01, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz, OSNC 2002, nr 2, poz. 26; OSP 2002, nr 1, poz. 4; BSN 2001, nr 10, s. 11; R.Pr. 2002, nr 1, s. 94; Rej. 2002, nr 2-3, s. 151)

Glosa

Adama Doliwy, Monitor Prawniczy 2002, nr 10, s. 471

Głosowane orzeczenie dotyczy sytuacji, w której przed wpisem prawa odrębnej własności lokalu do księgi wieczystej dochodzi do skutku umowa darowizny ekspektatywy tego prawa. Sąd Najwyższy, przyjmując konstrukcję warunkowej darowizny ekspektatywy odrębnej własności lokalu, zajął stanowisko, że pierwotny konstytutywny wpis darczyńcy jako właściciela powoduje przekształcenie się po stronie obdarowanego oczekiwania prawnego w podmiotowe prawo własności, co uzasadnia ujawnienie w księdze wieczystej osoby obdarowanej ekspektatywą jako właściciela.

Autor glosy krytycznie odniósł się do przedstawionej przez Sąd Najwyższy koncepcji. Jego zdaniem, obdarowany ekspektatywą własności nie mógł stać się właścicielem przedmiotowego lokalu, przedmiotem darowizny był bowiem jedynie pewien stan faktyczno-prawny, oczekiwanie prawne, dlatego skutkiem takiej umowy nie może być przeniesienie własności. Ponadto, mając na względzie zasadę *nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet*, należy zauważyć, że darczyńca w chwili zawarcia umowy darowizny sam nie był właścicielem nieruchomości lokalowej. Niezrozumiała jest zatem – w ocenie glosatora – konstrukcja, według której

z chwilą spełnienia się warunku w postaci wpisu darczyńcy do księgi wieczystej jako właściciela, własność przechodzi na obdarowanego.

Zdaniem glosatora, nie można również zgodzić się z tezą Sądu Najwyższego, że ów warunek stanowi *conditio iuris*, czyli ustanowioną przez przepis prawny przesłankę skuteczności czynności prawnej. Określenie bowiem, że przedmiotem darowizny jest ogół praw powstałych w wyniku uprzednio zawartej umowy, które powstaną pod warunkiem wpisu tych praw (własności) do urządzonej księgi wieczystej, stanowi klasyczny warunek jako *accidentale negotii* (art. 89 k.c.).

W konkluzji autor glosy wyraził pogląd, że umowa darowizny ekspektatywy odrębnej własności lokalu nie może stanowić podstawy wpisu w księdze wieczystej obdarowanego jako właściciela nieruchomości lokalowej.

Należy przypomnieć, że wcześniej krytyczną glosę do omawianego postanowienia napisał S. Rudnicki (OSP 2002, nr 1, poz. 4; vide omówienie w „Izbie Cywilnej” 2002, nr 2, s. 30).

D.O.

*

Odszkodowanie za uszkodzenie samochodu może obejmować oprócz kosztów naprawy także zapłatę sumy pieniężnej odpowiadającej różnicy między wartością tego samochodu przed uszkodzeniem i po naprawie.

(uchwała z dnia 12 października 2001 r., III CZP 57/01, S. Dąbrowski, K. Zawada, K. Bilewicz, OSNC 2002, nr 5, poz. 57; OSP 2002, nr 5, poz. 61; BSN 2001, nr 10, s. 6; Wok. 2002, nr 1, s. 1; Wok. 2002, nr 2, s. 1; MoP 2002, nr 6, s. 264)

Glosa

Adama Szpunara, OSP 2002, nr 5, poz. 61.

Uchwał dotyczy tzw. szkody handlowej, która odpowiada różnicy między wartością sprzedażną samochodu przed uszkodzeniem i po naprawie.

Autor, wskazując na doniosłość uchwały, podkreślił, że odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności OC ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza (kierowcy) pojazdu, przy czym odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń ma

charakter akcesoryjny. Jego zdaniem, zasada pełnego odszkodowania (art. 361 § 2 k.c.) przemawia za uwzględnieniem cen rynkowych.

Ze względu jednak na różnorodność stanów faktycznych autor wprowadził dwa zastrzeżenia. Po pierwsze, nie należy brać pod uwagę niewielkiej utraty wartości pojazdu, i po drugie, utratę wartości handlowej należy odnosić do stanu przed wypadkiem. W sytuacji gdy samochód był już wielokrotnie remontowany, kompensata obejmująca wszystkie naprawy nie byłaby uzasadniona.

Autor w pełni podzielił stanowisko Sądu Najwyższego.

Gosowaną uchwałą dostrzegł Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2002, nr 1-2, s. 211).

Ł.P.

prawo cywilne procesowe

Sąd, orzekając o zwrocie kosztów procesu na rzecz strony reprezentowanej przez radcę prawnego wykonującego zawód w sposób przewidziany w art. 22⁵ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. Nr 19, poz. 145 ze zm.), przyjmuje za podstawę ustalenia wynagrodzenia pełnomocnika kwotę umówioną z klientem, w granicach stawek określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, wydanym na podstawie art. 22⁵ ust. 2 i 3 wymienionej ustawy.

(uchwała z dnia 23 listopada 2000 r., III CZP 40/00, A. Wypiórkiewicz, H. Ciepla, Z. Strus, OSNC 2001, nr 5, poz. 66; BSN 2000, nr 11, s. 11; Wok. 2001, nr 3, s. 2; R.Pr. 2001, nr 2, s. 111; R.Pr. 2001, nr 4, s. 127)

Glosa

Agaty Karnickiej-Kawczyńskiej i Jarosława Kawczyńskiego, Prawo Spółek 2002, nr 5, s. 56

Głosowane orzeczenie dotyczy kwestii zasądzania kosztów procesu związanych z udziałem profesjonalnego pełnomocnika.

Autorzy glosy zauważyli, że Sąd Najwyższy zajął odmienne stanowisko w porównaniu z uchwałą z dnia 26 maja 1992 r., III CZP 38/92 (R.Pr. 1994, nr 3, s. 57; BSN 1992, nr 5, s. 20; PS 1994, nr 9, s. 63 z aprobującym omówieniem J. Gudowskiego w „Przełądzie orzecznictwa”), w której uznano, że sąd jest związany wysokością wynagrodzenia o zastępstwo procesowe, ustaloną w umowie ze spółką (spółdzielnią) świadczącą pomoc prawną na podstawie art. 24 ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 41, poz. 324 ze zm.) również w sytuacji, gdy to wynagrodzenie ma być płatne dopiero po uzyskaniu należności od przeciwnika procesowego, jeżeli nie przewyższa ono stawek określonych w § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 lutego 1991 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w postępowaniu przed organami wymiaru sprawiedliwości (Dz.U. Nr 17, poz. 76 ze zm.).

Komentatorzy przeanalizowali przepisy prawne zawierające regulacje dotyczące kosztów procesu związanych z udziałem profesjonalnego pełnomocnika w sytuacji, gdy złoży on spis kosztów oraz gdy takiego spisu nie złoży i żąda zwrotu kosztów według norm przypisanych. Ich zdaniem, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że zwrot tych kosztów należy się w tylko w określonych prawem granicach, tj. w granicach uznanych przez ustawodawcę za niezbędne. Glosatorzy zgodzili się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, że umowa dotycząca wynagrodzenia zawarta pomiędzy profesjonalnym pełnomocnikiem a stroną postępowania sądowego wiąże strony, które ją zawarły, a sąd związany jest jedynie normami prawa, na podstawie, których dokonuje subsumcji ustalonego przez siebie stanu faktycznego. Umowa taka, jako dokument prywatny mający znaczenie prawne, konkretyzuje podstawę orzeczenia o zwrocie tego wynagrodzenia. Zdaniem glosatorów, w ewidentnych przypadkach zawyżenia kosztów przez profesjonalnego pełnomocnika można zastanowić się nad ich obniżeniem, zgodnie z zasadą, że stronie wygrywającej proces należą się tylko koszty celowe. Ustawodawca wprowadzając taką możliwość uzależnił ją od rodzaju stopnia złożoności sprawy i związanym z tym koniecznym nakładem pracy pełnomocnika.

Autorzy glosy odnieśli się także do kwestii tzw. kredytowego prowadzenia sprawy przez pełnomocnika, który otrzymuje należne mu wynagrodzenie dopiero po zakończeniu prowadzonej sprawy, a nawet po wyegzekwowaniu świadczenia od strony przeciwnej. Ich zdaniem, w takich sytuacjach koszty zastępstwa procesowego

powinny być zasądzone według norm przypisanych, gdyż strona nie wykazała poniesionych kosztów.

W końcowej części glosy komentatorzy krytycznie odnieśli się do pojawiającej się w ostatnim czasie praktyki zawierania w spisie kosztów kwoty podatku VAT, który obowiązani są uiścić z tytułu świadczonych usług. Nie jest to, zdaniem glosatorów, koszt celowy, a pełnomocnik nie może obowiązku tego przerzucać ani na swojego klienta, ani na stronę przeciwną przegrywającą proces.

Komentowaną uchwałę omówili już w glosach A. Zieliński (MoP 2001, nr 16, s. 842) oraz A. Nowak (PS 2002, nr 2, s. 124; *vide* omówienie w „Izbie Cywilnej” 2002, nr 3, s. 39).

M.K.

*

Po upływie terminu do wniesienia apelacji nie jest dopuszczalna zmiana przedstawionych w niej zarzutów lub oparcia zaskarżenia na nowych zarzutach albo na podstawie nowości.

(wyrok z dnia 1 grudnia 2000 r., V CKN 153/00, K. Kołakowski, I. Koper, T. Żyźnowski, OSP 2002, nr 5, poz. 62)

Glosa

Witolda Broniewicza, OSP 2002, nr 5, poz. 62.

Autor szeroko omówił pojęcie zarzutu apelacyjnego. Podkreślił, że zarzut ten jest jedynie oświadczeniem skarżącego podlegającym ocenie sądu drugiej instancji, który dokonuje jego oceny w świetle materiału dowodowego zebranego przez sąd pierwszej instancji oraz przez siebie (art. 382 k.p.c.).

Zarzut apelacyjny może mieć dwojaki charakter. Może być zarzutem konstytutywnym, tj. takim, którego przedstawienie jest konieczne dla wzięcia przez sąd drugiej instancji pod uwagę danej wadliwości wyroku sądu pierwszej instancji, albo zarzutem, który sąd drugiej instancji musi wziąć pod uwagę z urzędu (nieważność postępowania, odrzucenie pozwu albo umorzenie postępowania nie będące jednocześnie przyczyną nieważności postępowania). W drugim przypadku

celem podniesienia zarzutu jest jedynie zwrócenie uwagi sądu na dane uchybienie. Taki zarzut może być podniesiony w każdym stadium postępowania apelacyjnego.

O wiele bardziej skomplikowana jest kwestia tzw. zarzutu konstytutywnego. Autor w pełni podzielił pogląd dominujący w doktrynie, że skarżący po wniesieniu apelacji może zarówno zmieniać zarzuty apelacyjne, jak i przedstawić nowe obok przedstawionych już uprzednio w apelacji. To różni postępowanie apelacyjne od postępowania kasacyjnego, w którym skarżący może przytaczać jedynie nowe uzasadnienie podstaw kasacyjnych (art. 393¹¹ § 3 k.p.c.).

W odniesieniu do nowości autor stwierdził natomiast, że nie stanowią one same przez się zarzutu apelacyjnego. Dopuszczalne jest zatem ich podnoszenie w toku postępowania, z zastrzeżeniem wynikającym z art. 368 § 1 pkt 4 i art. 381 k.p.c. Zdaniem autora, z wyjątku wynikającego z art. 505⁹ § 2 k.p.c. (w postępowaniu uproszczonym nie jest możliwe po upływie terminu do wniesienia apelacji przytaczanie dalszych zarzutów) można wyprowadzić wniosek, że zasadą dominującą w polskim procesie cywilnym jest dopuszczalność przedstawiania nowych zarzutów po upływie terminu do wniesienia apelacji.

Reasumując, autor krytycznie odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w tezie glosowanego wyroku.

Ł.P.

*

Sprawy unormowane przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. Nr 111, poz. 535 ze zm.) są sprawami z zakresu prawa osobowego, o których mowa w art. 519¹ § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 25 stycznia 2001 r., III CKN 1454/00, H. Pietrkowski, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 116; OSP 2002, nr 5, poz. 63; BSN 2001, nr 4, s. 16; R.Pr. 2001, nr 4, s. 125)

Glosa

Zdzisława Świebody, OSP 2002, nr 5, poz. 63

Autor wskazał, że u podstaw rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego leżało stwierdzenie, iż sprawy z zakresu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego nie są sprawami z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego. Zawarte w art. 42 ustawy odesłanie do postępowania przed sądem opiekuńczym czyni zbędnym ujęte w tym przepisie dalsze stwierdzenie o odpowiednim stosowaniu przepisów o postępowaniu nieprocesowym, bowiem postępowanie przed tym sądem jest zawsze postępowaniem nieprocesowym. Autor uznał takie odesłanie za *superfluum* ustawowe.

Podkreślił, że unormowania zawarte w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii mają na celu również ochronę zdrowia człowieka, a sprawy wynikające z tych ustaw należą do kompetencji sądu rodzinnego. Autor za błędne uznał stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 30 kwietnia 1997 r., III CKU 22/97 (MoP 1998, nr 2, s. 65; BSN 1997, nr 6, s. 11), zgodnie z którym do postanowień sądu opiekuńczego wydanych w sprawach o ochronę zdrowia psychicznego nie ma zastosowania art. 578 k.p.c. Sprawy te wymagają bowiem szybkości i natychmiastowej wykonalności.

Ł.P.

*

W sprawie, w której strony są związane umową o jurysdykcji sądu państwa obcego, sąd polski nie jest władny przed doręczeniem pisma stwierdzić braku jurysdykcji krajowej.

(uchwała z dnia 23 sierpnia 2001 r., III CZP 43/01, M. Grzelka, H. Wrzeszcz, T. Żyżnowski, OSP 2002, nr 5, poz. 60; BSN 2001, nr 8, s. 5; Wok. 2002, nr 2, s. 1; MoP 2002, nr 5, s. 220)

Glosa

Jana Ciszewskiego, OSP 2002, nr 5, poz. 60.

W sprawie będącej przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego strony zawarły umowę dotyczącą jurysdykcji, a mimo to powód wniósł pozew do sądu innego państwa, na obszarze którego pozwany miał miejsce zamieszkania.

Zdaniem autora, Sąd Najwyższy zbyt marginalnie odniósł się do interpretacji art. 18 Konwencji z Lugano. Przepis ten przewiduje możliwość uzyskania przez sąd jurysdykcji na tej podstawie, że pozwany przed tym sądem wda się w spór. Przepis ten stanowi samodzielną podstawę jurysdykcji, aby mogło jednak dojść do ustalenia takiej jurysdykcji, konieczne jest doręczenie pozwu pozwanemu. Ponadto, na podstawie art. 17 Konwencji strony mogą zawrzeć umowę dotyczącą jurysdykcji. Dopóki pozwany nie wda się w spór przed sądem, który nie został wskazany w umowie dotyczącej jurysdykcji, sąd uzgodniony przez strony w tej umowie ma jurysdykcję wyłączną. W związku z tym autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że jeżeli sąd nie ma jurysdykcji w świetle umowy stron, to uzyskuje ją, jeżeli pozwany przed tym sądem wda się w spór.

W dalszej części glosy autor poruszył kwestię pojęcia „wdanie się w spór” na tle art. 18 Konwencji i art. 1105 § 3 k.p.c. Na podstawie art. 1105 § 3 k.p.c. sąd bierze pod rozwagę zarzut braku jurysdykcji z powodu istnienia umowy o jurysdykcję sądu państwa obcego tylko wówczas, gdy taki zarzut zgłoszony zostanie przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania sprawy. Wcześniejsze zgłoszenie zarzutów procesowych nie stanowi przeszkody do podniesienia zarzutu braku jurysdykcji. Odmienna sytuacja istnieje na gruncie art. 18 Konwencji; zgłoszenie zarzutów procesowych, np. powagi rzeczy osądzonej lub niewłaściwości rzeczowej sądu, traktowane jest jako wdanie się w spór w rozumieniu tego przepisu.

W konkluzji autor stwierdził, że art. 18 Konwencji wyłącza stosowanie art. 1105 § 3 k.p.c. w zakresie dotyczącym ustalenia jurysdykcji na podstawie wdania się w spór. Natomiast w sytuacji, gdy pozwany nie wdaje się w spór, czyli nie składa żadnych oświadczeń ani nie podnosi zarzutu braku jurysdykcji z powodu zawarcia umowy, podstawą rozstrzygnięcia sądu nie jest art. 18, lecz z reguły art. 20 ust. 1 Konwencji, który stanowi, że w wypadku gdy pozwany nie wdaje się w spór, sąd z urzędu stwierdza brak swej jurysdykcji, jeżeli jego jurysdykcja nie wynika z Konwencji. Autor podkreślił, że w sprawie rozstrzygniętej przez Sąd Najwyższy przepis art. 20 nie mógł znaleźć zastosowania, gdyż nie doszło do pozwania przed sąd innego państwa (będącego stroną konwencji) niż to, w którym pozwany miał miejsce zamieszkania. W wypadku, gdy pozwany nie wda się w spór w rozumieniu art. 18 Konwencji, a art. 20 zostanie wyłączony, zastosowanie znajdzie art. 1105 § 3 k.p.c. W świetle

jednak tego przepisu odmiennie kształtuje się sytuacja, jeżeli pozwany zgłosi zarzut braku jurysdykcji oraz sytuacja, jeżeli pozwany wykaże całkowitą bierność. W pierwszym wypadku sąd będzie zobowiązany do zbadania zarzutu braku jurysdykcji i w razie jego uwzględnienia odrzuci pozew na podstawie art. 1099 zdanie drugie k.p.c. w związku z art. 1105 § 3 k.p.c., w drugim natomiast nie będzie uprawniony do badania jurysdykcji i w związku z tym nie będzie mógł odrzucić pozwu.

W tym kontekście autor przedstawił różnicę pomiędzy art. 20 ust. 1 Konwencji a art. 1105 § 3 k.p.c., która polega na tym, że w świetle art. 18 i 20 ust. 1 Konwencji podstawą jurysdykcji jest wdanie się w spór, a w świetle art. 1105 § 3 k.p.c. niezgłoszenie zarzutu braku jurysdykcji.

W konkluzji autor podzielił stanowisko Sądu Najwyższego.

Należy dodać, że glosowaną uchwałę dostrzegł Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2002, nr 3-4, s. 224).

Ł.P.

*

Niedołączenie bankowego tytułu egzekucyjnego do wniosku o nadanie temu tytułowi klauzuli wykonalności nie jest brakiem formalnym wniosku w rozumieniu art. 130 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

(uchwała z dnia 24 października 2001 r., III CZP 53/01, M. Bączyk, I. Gromska-Szuster, M. Wysocka, BSN 2001, nr 10, s. 8, Pr.Bank. 2002, nr 3, s. 19)

Glosa

Marka Lewandowskiego, Prawo Bankowe 2002, nr 5, s. 16

W komentowanej uchwale autor zauważył, że do tej pory zagadnie skutków prawnych niedołączenia przez wierzyciela tytułu egzekucyjnego do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności nie wywoływało istotnych kontrowersji. Przedstawił poglądy występujące w piśmiennictwie na ten temat i przychylił się do stanowiska, że niedołączenie bankowego tytułu egzekucyjnego może być uznane za brak formalny w rozumieniu art. 130 § 1 k.p.c.

Glosator zgodził się z zapatrywaniem wyrażonym w uchwale, że skoro przepisy k.p.c. dotyczące postępowania klauzulowego nie regulują warunków, jakim powinien odpowiadać wniosek o nadanie klauzuli wykonalności, to należy stosować w tym zakresie ogólne przepisy o pismach procesowych, w tym art. 125 -130 k.p.c. oraz art. 187 k.p.c. Nie zgodził się natomiast z poglądem, że jedynie w art. 784 k.p.c. zawarte jest wymaganie dołączenia do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułu egzekucyjnego.

W dalszej części glosy autor zajął się omówieniem konsekwencji prawnych niezłączenia do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności tytułu egzekucyjnego oraz analizą przepisów art. 783 § 2 k.p.c. i § 211 – 219 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 19 listopada 1997 r. - Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych. Z analizy powyższych przepisów wywiódł tezę – odmienną od przyjętej w uchwale – zgodnie z którą obowiązek załączenia do wniosku tytułu egzekucyjnego nie pochodzącego od sądu ma charakter bezwzględny. Nietołączenie tytułu uniemożliwia bowiem sądowi stwierdzenie uprawnienia wierzyciela do bycia stroną konkretnego postępowania klauzulowego. Zdaniem autora, niezachowanie tego wymogu udaremnia wszczęcie postępowania i wyłącza merytoryczne rozpoznanie wniosku. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał na względy ekonomii procesowej, ponieważ przyjęcie tezy glosatora pozwoliłoby na uniknięcie nadawania biegu wnioskom nieudokumentowanym. Zaznaczył, że przedstawioną przez siebie argumentację wzmacnia również wykładnia gramatyczna i celowościowa art. 97 prawa bankowego.

W konkluzji autor stwierdził, że zwrot wniosku z powodu niezłożenia w terminie bankowego tytułu egzekucyjnego nie powoduje dla wnioskodawcy nieodwracalnych skutków, gdyż może on wnieść wniosek ponownie, a opłata od wniosku zwróconego z powodu braków formalnych podlega zwrotowi. W konsekwencji glosator uznał, że niedołączenie przez bank do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowego tytułu egzekucyjnego stanowi brak formalny tego wniosku, który podlega usunięciu na podstawie art. 130 w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Należy wspomnieć, że glosowaną uchwałę omówił Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2002, nr 1-2, s. 205).

E.S.

Kasacja, w której skarżący nie wskazał okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie, pomimo że oparta jest na zarzucie nieważności postępowania podlega odrzuceniu.

(postanowienie z dnia 30 października 2001 r., IV CKN 172/01, H. Pietrkowski, OSNC 2002, nr 4, poz. 55; BSN 2001, nr 12, s. 10)

Glosa

Andrzeja Zielińskiego, Monitor Prawniczy 2002, nr 9, s. 424

Glosator krytycznie odniósł się do stanowiska Sądu Najwyższego w kwestii podziału braków formalnych kasacji na nieusuwalne i usuwalne. Do tych pierwszych zalicza się niespełnienie wymagań, o których mowa w art. 393³ § 1 k.p.c., do drugich natomiast uchybienia wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego (art. 393³ § 2 k.p.c.). W konsekwencji brak formalny kasacji o charakterze nieusuwalnym prowadzi do jej odrzucenia.

Zdaniem glosatora, pojęcie braków formalnych nieusuwalnych jest obce zarówno ustawodawcy, jak i doktrynie, a wysokie wymagania stawiane skardze kasacyjnej nie mogą zmienić zasady wyrażonej w art. 393⁵ k.p.c. w związku z art. 130 k.p.c., według której każdy jej brak formalny podlega uzupełnieniu. Stanowisko Sądu Najwyższego stanowi zatem – w ocenie glosatora – niedopuszczalną nadinterpretację art. 393³ § 1 k.p.c., pozostającą w rażącej sprzeczności z wolą ustawodawcy. Autor glosy zwrócił również uwagę na dystynkcję między niedopuszczalnością kasacji a jej brakami formalnymi. Przez niedopuszczalność – jego zdaniem – należy rozumieć takie sytuacje, kiedy skarga kasacyjna jest niedopuszczalna przedmiotowo (art. 392¹ k.p.c.) lub podmiotowo (art. 393² § 1 k.p.c.).

Odnosząc się do zarzutu nieważności postępowania, autor zajął stanowisko, że powołanie go w skardze kasacyjnej przesądza o obowiązku jej rozpoznania przez Sąd Najwyższy, gdyż stanowi on okoliczność, o której mowa w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. Nie aprobując poglądu Sądu Najwyższego w tej kwestii, podkreślił, że doprowadzanie do uprawomocnienia się wyroków dotkniętych nieważnością postępowania, z

przyczyn sztucznie stwarzanych przeszkód formalnych, godzi w konstytucyjne zasady prawa do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) i demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji).

D.O.

ROZBIEŻNOŚCI W ORZECZNICTWIE

art. 358¹ § 4 k.c.

Świadczenie pieniężne należne przedsiębiorstwu handlowemu od spółdzielni mieszkaniowej z tytułu udziału w kosztach inwestycji tej spółdzielni nie pozostaje w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, w rozumieniu art. 358¹ § 4 k.c.

(uchwała z dnia 17 marca 1993 r., III CZP 30/93, A. Wypiórkiewicz, H. Ciepła, Z. Strus, OSNC 1993, nr 9, poz. 154)

Świadczenie pieniężne należne spółdzielczemu przedsiębiorstwu handlowemu od spółdzielni mieszkaniowej z tytułu udziału w kosztach inwestycji tej spółdzielni, polegającej na finansowaniu budowy lokalu użytkowego w celu korzystania z tego lokalu, pozostaje w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa (art. 358¹ § 4 k.c.).

(wyrok z dnia 27 stycznia 1995 r., I CRN 179/94, M. Sychowicz, J. Majewska, T. Wiśniewski, OSNC 1995, nr 6, poz. 99; PS 1996, nr 2, s. 64 z glosą A. Szpunara)

W uchwale z dnia 17 marca 1993 r., III CZP 30/93, Sąd Najwyższy wskazał, że odpowiedzi na pytanie, czy osoba prowadząca przedsiębiorstwo może *in casu* domagać się zmiany wysokości lub sposobu spełnienia swego świadczenia pieniężnego na podstawie art. 358 § 3 k.c., należy poszukiwać w treści przepisu art. 55¹ k.c., przedsiębiorstwo nie jest bowiem pojęciem jednoznacznym; może oznaczać podmiot gospodarczy albo – według zawartej w wymienionym przepisie definicji przedmiotowej – zespół składników materialnych i niematerialnych, przeznaczonych do realizacji zadań gospodarczych. Za tym, że to właśnie w tym drugim znaczeniu pojęcie przedsiębiorstwa występuje w art. 358¹ § 4 k.c. przemawia konstrukcja przepisu, jest on bowiem adresowany do prowadzącego przedsiębiorstwo, co

oznacza, że strona stosunku prawnego dysponuje wspomnianym wyżej zespołem składników materialnych i niematerialnych. Obydwa przepisy, a także art. 355 § 2 k.c., zostały wprowadzone tą samą ustawą z dnia 26 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny. Pozwala to przyjąć istnienie spójności pomiędzy poszczególnymi normami służącymi zasadniczemu celowi nowelizacji poddania stosunków cywilnoprawnych w większym stopniu zasadom gospodarki rynkowej. Skoro przedsiębiorstwo, według art. 358¹ § 4 k.c., ma znaczenie przedmiotowe, to ważnym elementem tej definicji jest wynikający z art. 55¹ k.c. cel w postaci „realizacji zadań gospodarczych”.

W ocenie Sądu Najwyższego, synonimem tego zwrotu jest prowadzenie działalności gospodarczej, które w orzecznictwie doczekało się już obszernego wyjaśnienia. Wskazywane w judykaturze cechy działalności gospodarczej, które powinny być wykorzystane przy określaniu granic związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, to przede wszystkim profesjonalny, a więc stały, nie okazjonalny charakter, powtarzalność działań, podporządkowanie regułom zysku, wreszcie normalny funkcjonalny związek między czynnościami podmiotu, będącymi źródłem wiarytelności pieniężnej, a zadaniami podmiotu wynikającymi z aktu założycielskiego lub statutu. Sąd Najwyższy uznał, jako że źródłem stosunku prawnego w przedmiotowej sprawie była umowa o partycypacji w kosztach budowy pawilonu i miała ona charakter jednostkowy, okazjonalny, a także ze względu na nieodpłatność świadczenia poprzednika powoda, że nie było podstaw do zakwalifikowania tej umowy jako uczestnictwa w obrocie gospodarczym.

Odmienny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 stycznia 1995 r., I CRN 179/95. W uzasadnieniu podkreślił, że art. 55¹ k.c. definiuje przedsiębiorstwo jako zespół składników materialnych i niematerialnych, przeznaczonych do realizacji określonych zadań gospodarczych, obejmujący wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, w tym także zobowiązania i obciążenia związane z jego prowadzeniem. Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że wspomnianych zobowiązań nie wiąże się z realizacją zadań gospodarczych, z prowadzeniem działalności gospodarczej, ale z prowadzeniem przedsiębiorstwa jako takiego. Dalej Sąd Najwyższy podkreślił, że pojęcie „prowadzenie przedsiębiorstwa” jest pojęciem szerszym niż pojęcie „prowadzenie działalności gospodarczej”. Uzasadnia to wniosek, że wymienione w art. 55¹ k.c. jako jeden ze składników przedsiębiorstwa

zobowiązania, obejmują zarówno zobowiązania wynikające z prowadzenia działalności gospodarczej, jak i zobowiązania z nią tylko związane.

Wychodząc z założenia, że świadczenie jest zindywidualizowaną treścią zobowiązaniem, Sąd Najwyższy uznał, iż użyte w art. art. 358¹ § 4 k.c. pojęcie „świadczenia pozostającego w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa” jest tożsame z wymienionym w art. 55¹ k.c. zobowiązaniem związanym z prowadzeniem przedsiębiorstwa. Ponadto dodatkowym argumentem jest okoliczność, że w kodeksie cywilnym istnieją przypadki posługiwania się tak pojęciem „zakres działalności przedsiębiorstwa”, jak i pojęciem „prowadzenie działalności gospodarczej”. Świadczy to, że w sytuacjach, w których postanowiono odstąpić od poddania określonej zasadzie stosunku zobowiązaniowego, dotyczącego działalności gospodarczej przedsiębiorstwa, dano temu niedwuznacznie wyraz. Pogląd mówiący, że nakłady na lokal handlowy nie pozostają w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, oznaczałby natomiast, iż wszelka działalność inwestycyjna przedsiębiorstwa nie pozostaje w związku z prowadzeniem przedsiębiorstwa, graniczyłby z absurdem.

Przedstawiona rozbieżność poddana została analizie w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1997 r., I CKN 33/96 (G. Bieniek, T. Żyznowski, A. Górski, OSNC 1997, nr 5, poz. 56), w którym wyrażony został pogląd, że dyspozycją art. 358¹ § 4 k.c. są objęte także świadczenia pieniężne, należne podmiotowi gospodarczemu prowadzącemu przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 55¹ k.c., z tytułu finansowania inwestycji jako bazy lokalowej do prowadzenia podstawowej dla tego podmiotu działalności handlowej lub usługowej.

M.D.

NOWE USTAWODAWSTWO

ustawa z dnia 18 września 2001 r. – Kodeks morski (Dz.U. Nr 138, poz. 1545)

W dniu 4 czerwca 2002r. wchodzi w życie ustawa z dnia 18 września 2001 r. - Kodeks morski (Dz.U. Nr 138, poz. 1545), która stanowi uwieńczenie prac nad reformą polskiego ustawodawstwa morskiego. Dostosowała ona polskie prawo do rozwiązań istniejących w krajach Europy zachodniej i w istotnym stopniu ograniczyła, szeroki w kodeksie morskim z 1961 r., zakres uregulowań o charakterze publicznoprawnym. Stosownie do brzmienia art. 1, kodeks morski zasadniczo reguluje wszelkie stosunki prawne związane z żeglugą morską. W większości przepisy kodeksu dotyczą jednak stosunków cywilnoprawnych z nią związanych – prawa rzeczowego, zobowiązań kontraktowych i deliktowych, ale także norm procesowych i norm kolizyjnych prawa prywatnego międzynarodowego.

Już na wstępie można wskazać zawarte w przepisach ogólnych kodeksu istotne *novum*, a mianowicie przewidzianą w art. 8 § 1 możliwość umownego przedłużenia terminów przedawnienia roszczeń. Taka regulacja, wyjątkowa na tle ogólnych norm prawa cywilnego, jest usankcjonowaniem powszechnie stosowanej w żegludze morskiej praktyki polskich podmiotów gospodarczych. Ponadto warto zwrócić uwagę, że publicznoprawne uprawnienia kapitana statku także nie pozostają bez wpływu na stosunki cywilnoprawne, kapitan spełnia bowiem do pewnego stopnia funkcję urzędnika stanu cywilnego; zgłasza urodziny i zgony, które nastąpiły na statku, zabezpiecza mienie zmarłego, ewentualnie pozostawiony testament. Po zawinięciu do portu informuje o tych zdarzeniach urząd stanu cywilnego, a testament i zabezpieczone mienie przekazuje sądowi.

Zagadnieniom ściśle cywilnoprawnym poświęcony jest tytuł IV kodeksu „Prawa rzeczowe”. Precyzuje on pojęcie własności statku i szczegółowo reguluje prawo zastawu na statku, tzw. hipotekę morską, do której odpowiednio stosuje się przepisy prawa cywilnego o hipotece. W celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności hipotecznych, jako całkowicie nową regulację, wprowadzono unormowanie,

przewidujące zaspokojenie wierzyciela w drodze przejęcia obciążonego hipoteką statku, łącznie z upoważnieniem do jego sprzedaży.

W dziale III wymienionego tytułu zostały ujęte przepisy o przywilejach na statku, czyli ustawowym prawie zastawu na uprzywilejowanych wierzytelnościach, które mogą być dochodzone z pierwszeństwem przed innymi wierzytelnościami, choćby wynikającymi z umowy, czy orzeczenia sądu. Art. 91 § 2 k.m. dopuszcza skierowanie powództwa o zaspokojenie wierzyciela z przedmiotu obciążonego przywilejem tak przeciwko właścicielowi statku jak i jego armatorowi. Odnotować należy, że do materii prawnorzeczowej zalicza się także dział IV tytułu VII, normujący zagadnienia związane z własnością mienia zatopionego lub znalezione.

Typy umów związane z żeglugą morską zostały zdefiniowane i szczegółowo unormowane w tytule VI „Umowy”. Przede wszystkim uregulowana została umowa o przewóz ładunku – fracht. W kolejnych działach bardzo dokładnie określono warunki załadowania i wyładowania towaru, przewozu oraz instytucję konosamentu, a także wygaśnięcie umowy. Inne rodzaje umów zamieszczone w tym tytule, to przewóz pasażerów, czarter na czas, usługi agencyjne, maklerskie i pilotowe oraz ratownictwo morskie.

Niejako poza nawias wyjęta została umowa ubezpieczenia morskiego, która znalazła się w tytule VIII „Ubezpieczenia morskie”. Obszernie zostały opisane takie elementy umowy jak wartość i suma ubezpieczenia, oświadczenia do jakich zobowiązane są strony umowy przy jej zawieraniu, przeniesienie praw z umowy ubezpieczenia. Odrębnie w dziale II określono także sposób wykonania tej umowy.

W tytule VII „Wypadki morskie” zawarto przepisy regulujące kwestie odpowiedzialności za czyny niedozwolone powstałe w żegludze morskiej. W pierwszej kolejności chodzi o wzajemne rozliczenia powstałe w związku z tzw. awarią wspólną, którą stanowią nadzwyczajne poświęcenia lub wydatki poniesione rozmyślnie i rozsądnie w celu ratowania statku. W następnych działach zamieszczono przepisy o odpowiedzialności za szkodę w wyniku zderzenia statku oraz o odpowiedzialności za szkodę spowodowaną zanieczyszczeniami ze statków.

Odrębnym zagadnieniem, jakim jest ograniczenie odpowiedzialności za roszczenia morskie, zajmuje się tytuł V. Stosownie do brzmienia art. 97, takie ograniczenie jest możliwe w zgodzie z postanowieniami londyńskiej Konwencji z 1976 r. o ograniczeniu odpowiedzialności za roszczenia morskie.

Nowa ustawa, zmieniając strukturę kodeksu morskiego, przeniosła przepisy procesowe do osobnego tytułu IX. Przepisy te odnoszą się jedynie do ograniczenia odpowiedzialności za roszczenia morskie oraz dochodzenia roszczeń z tytułu szkód spowodowanych zanieczyszczeniem przez statki. Na mocy art. 339, w sprawach o ustanowienie i podział funduszu ograniczenia odpowiedzialności za roszczenia morskie znajdują bezpośrednie zastosowanie przepisy kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym ze zmianami wynikającymi z przepisów tego działu oraz Konwencji o odpowiedzialności za roszczenia morskie. W tych sprawach, podobnie z resztą jak w postępowaniu w sprawach roszczeń i ograniczenia odpowiedzialności z tytułu szkód spowodowanych zanieczyszczeniami przez statki, wyłącznie właściwy jest Sąd Okręgowy w Gdańsku. Ponadto, zgodnie z art. 346 § 4, w postępowaniu w sprawach o ustanowienie i podział funduszu ograniczenia odpowiedzialności za roszczenia morskie od postanowienia zatwierdzającego listę wierzytelności i plan podziału możliwe jest złożenie apelacji także przez wierzyciela nie będącego dotychczas uczestnikiem postępowania.

W ostatnim tytule X ujęto przeniesione z przepisów wstępnych dawnego kodeksu przepisy kolizyjne. Istotną zmianę zawiera art. 356, mówiący, że prawo bandery ma zastosowanie do stosunków prawnych, które nastąpiły na statku znajdującym się poza terytorium państwa nadbrzeżnego, a więc także w wyłącznej strefie ekonomicznej, a nie tylko na morzu pełnym.

M.D.

ORZECZENIA NIE PUBLIKOWANE

prawo cywilne materialne

art. 5 k.c.

Przepisu art. 5 k.c. nie stosuje się w sprawie o ustalenie nieważności umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 5 lutego 2002 r., II CKN 726/00, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz)

*

art. 58 k.c.

Sprzeczność z prawem zawartego w umowie sprzedaży postanowienia o cenie powoduje, że cała umowa z powodu sprzeczności z prawem jest nieważna.

(wyrok z dnia 5 lutego 2002 r., II CKN 726/00, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz)

Czynność prawna dokonana przez osoby fizyczne wchodzące w skład organu osoby prawnej, ale z przekroczeniem jego kompetencji nie może wywołać skutku dla tej osoby i jako sprzeczna z art. 38 k.c. jest nieważna.

(wyrok z dnia 15 marca 2002 r., II CKN 1415/00, H. Ciepła, M. Grzelka, E. Skowrońska-Bocian)

*

art. 98 k.c.

Do umocowania dyrektora oddziału terenowego Agencji Rolnej Skarbu Państwa przez jej Prezesa do uczynienia zapisu na sąd polubowny

wystarczające jest pełnomocnictwo ogólne (§ 22 statutu Agencji, Dz.U. z 1992 r. Nr 24, poz. 104 ze zm.).

(wyrok z dnia 5 lutego 2002 r., II CKN 1144/00, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz)

*

art. 166 k.c.

Stosowanie ustawowego prawa pierwokupu jest wyłączone, jeżeli przedmiotem sprzedaży była odrębna nieruchomość lokalowa, a nie sprzedaż udziału w nieruchomości rolnej.

(wyrok z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 953/00, H. Pietrzkowski, L. Walentynowicz, M. Wysocka)

*

art. 358 k.c.

Zobowiązanie, którego przedmiotem jest świadczenie sumy pieniężnej wyrażonej w walucie obcej, może być wykonane przez świadczenie w złotych polskich.

(wyrok z dnia 8 lutego 2002 r., II CKN 671/00, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, E. Skowrońska-Bocian)

*

art. 410 k.c.

Oddalenie prawomocnym wyrokiem powództwa o zasądzenie świadczenia pieniężnego z wierzytelności nabytej od banku bez zachowania trybu publicznej sprzedaży przewidzianego w rozdziale 3 ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 18, poz. 82 ze zm.) uzasadnione nieważnością takiej umowy jako sprzecznej z art. 33 ustawy o restrukturyzacji (...) uzasadnia roszczenie cesjonariusza do zbywcy o zwrot otrzymanej ceny na podstawie art. 410 k.c.

(wyrok z dnia 14 lutego 2002 r., V CKN 856/00, B. Czech, T. Domińczyk, Z. Strus)

*

art. 531 k.c.

Wystąpienie na podstawie art. 531 § 2 k.c. przeciwko osobie, na rzecz której osoba trzecia rozporządziła uzyskaną korzyścią, może być – w wypadku rozporządzenia odpłatnego – skuteczne tylko wtedy, gdy osoba ta była w złej wierze, tj. wiedziała o okolicznościach uzasadniających uznanie czynności za bezskuteczną.

(wyrok z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 1446/00, H. Pietrkowski, L. Walentynowicz, M. Wysocka)

art. 846 k.c.

Osoba przybywająca jedynie w odwiedzin do gościa hotelowego nie podlega ochronie wynikającej z art. 846 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 8 lutego 2002 r., II CKN 672/00, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, E. Skowrońska-Bocian)

*

art. 865 k.c.

Sprzeciw wspólnika w odniesieniu do dokonanej przez innego wspólnika spółki cywilnej czynności prawnej art. 865 § 2 k.c., podjętej w ramach

ustalonych w umowie spółki zasad jej reprezentacji przez tych wspólników, nie może oznaczać skutecznego odwołania danego wspólnikowi umocowania w umowie spółki.

(wyrok z dnia 16 stycznia 2002 r., II CKN 1086/00, M. Bączyk, T. Domińczyk, A. Górski)

*

księgi wieczyste

Wpisy w dziale pierwszym księgi wieczystej nie są objęte działaniem rękopisami wiary publicznej księgi wieczystej, jeżeli nie godzą w prawo własności osoby wpisanej w dziale drugim tej księgi.

(postanowienie z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 677/99, M. Bączyk, T. Domińczyk, A. Górski)

*

varia

Orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją aktu normatywnego, w okolicznościach konkretnego stanu faktycznego sprawy, może być przyznane działanie wsteczne.

(wyrok z dnia 30 stycznia 2002 r., V CA 1/02, S. Dąbrowski, T. Domińczyk, B. Myszka)

Przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 czerwca 1992 r. w sprawie zasad funkcjonowania oraz źródeł zasilania Funduszu Restrukturyzacji i Oddłużenia Rolnictwa (Dz.U. Nr 49, poz. 222 ze zm.) nie przyznają rolnikom ani innym osobom uprawnienia w postaci roszczenia albo innego prawa domagania się od Państwa udzielenia pomocy finansowej, w szczególności w spłacie zadłużenia wynikającego z niespłacenia udzielonych już kredytów.

(wyrok SN z dnia 5 lutego 2002 r., II CKN 967/00, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz)

Przepisy regulujące wydatki z zasobów Funduszu Pracy mają charakter bezwzględnie obowiązujący.

(wyrok z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CKN 986/00, Henryk Pietrkowski, L. Walentynowicz, M. Wysocka)

prawo cywilne procesowe

art. 392¹ k.p.c.

Od wyroku uwzględniającego roszczenie windykacyjne, w którym zamieszczone zostało rozstrzygnięcie o rozgraniczeniu (art. 36 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne, Dz.U. z 2000 r. Nr 100, poz. 1086 ze zm.), przysługuje bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia.

(postanowienie z dnia 5 lutego 2002 r., II CZ 147/01, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz)

*

art. 393¹ k.p.c.

Dla wykazania w postępowaniu kasacyjnym błędów w zakresie podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku będących następstwem wadliwej oceny dowodów niezbędne jest wskazanie i uzasadnienie, że są one konsekwencją naruszenia reguł ich oceny określonych w art. 233 § 1 k.p.c.

(wyrok z dnia 7 marca 2002 r., II CKN 727/99, M. Bączyk, I. Koper, K. Zawada)

Umowy nie mają charakteru normatywnego i nie mieszczą się w pojęciu prawa materialnego w rozumieniu art. 393¹ pkt 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 29 kwietnia 2002 r., II CKN 1458/00, M. Wysocka)

*

art. 393³ k.p.c.

Nie spełnia obowiązku przewidzianego w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. odwołanie się skarżącego wyłącznie do uzasadnienia podstaw kasacyjnych.

(postanowienie z dnia 16 kwietnia 2002 r., V CZ 33/02, H. Pietrkowski, L. Walentynowicz, M. Wysocka)

*

art. 393¹⁸ k.p.c.

Na wydane przez sąd drugiej instancji, nie wskutek rozpoznania zażalenia, lecz w ramach kontroli przedstawionego do rozpoznania środka odwoławczego, postanowienie o odrzuceniu apelacji, nie przysługuje kasacja, lecz zażalenie.

(postanowienie z dnia 18 grudnia 2001 r., II CKN 221/01, H. Pietrkowski)

Sąd Najwyższy może oddalić zażalenie także wtedy, gdy zaskarżone postanowienie, mimo błędnego uzasadnienia, w ostatecznym wyniku odpowiada prawu.

(postanowienie z dnia 20 marca 2002 r., V CZ 32/02, M. Bączyk, T. Domińczyk, B. Myszka)

*

art. 519¹ k.p.c.

Zarząd nieruchomością wspólną w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. Nr 85, poz. 388 ze zm.) jest zarządem związanym ze współwłasnością. Wpis w księdze wieczystej dotyczący takiej nieruchomości nie jest orzeczeniem co do istoty sprawy w postępowaniu wieczystoksięgowym, zatem nie przysługuje od niego kasacja, a zażalenie na jej odrzucenie podlega oddaleniu.

(postanowienie z dnia 23 stycznia 2002 r., II CZ 137/01, H. Ciepła, Z. Strus, H. Wrzeszcz)

*

koszty sądowe

Prawomocne postanowienie oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych wiąże stronę, a powtórny wniosek o to zwolnienie nie usprawiedliwia nieuiszczenia wpisu (opłaty sądowej), do którego strona została wezwana.

(postanowienie z dnia 19 marca 2002 r., II CZ 13/02, Z. Strus, H. Wrzeszcz, A. Owczarek)

Jeżeli wpis od kasacji, podlegający opłacie w wysokości stałej, został uiszczony po wniesieniu kasacji, ale przed upływem terminu przewidzianego w art. 393⁴ § 1 k.p.c., przepis art. 17 ustawy z dnia 13 marca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.) nie ma zastosowania.

(postanowienie z dnia 20 marca 2002 r., V CZ 32/02, M. Bączyk, T. Domińczyk, B. Myszka)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2002, NR 7-8

Spadkobierca powołany do spadku w testamencie ustnym nie jest osobą trzecią w rozumieniu art. 952 § 2 k.c.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 23 listopada 2001 r., III CZP 54/01, T. Ereciński, S. Dąbrowski, A. Górski, J. Gudowski, E. Skowrońska-Bocian, K. Zawada, T. Żyznowski, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 84)

*

Niedopuszczalna jest droga sądowa do żądania ustalenia, że powód w czasie II wojny światowej wykonywał pracę przymusową na rzecz III Rzeszy.

(uchwała z dnia 5 października 2001 r., III CZP 46/01, G. Bieniek, M. Kocon, H. Wrzeszcz, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 85)

*

Zażalenie komornika na postanowienie sądu wymienione w art. 770 k.p.c. nie podlega opłacie sądowej.

(uchwała z dnia 11 października 2001 r., III CZP 49/01, T. Domińczyk, M. Bączyk, B. Mysza, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 86)

*

Art. 58 § 3 k.c. nie stosuje się w wypadku, gdy jeden z małżonków zawarł bez zgody drugiego umowę przekraczającą zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym.

(uchwała z dnia 12 października 2001 r., III CZP 55/01, S. Dąbrowski, K. Zawada, K. Bilewicz, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 87)

*

Dopuszczalne jest zabezpieczenie wierzytelności banku na podstawie umowy z osobą trzecią o przewłaszczenie rzeczy ruchomej stanowiącej własność tej osoby (art. 101 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, Dz.U. Nr 140, poz. 939 ze zm.).

(uchwała z dnia 24 października 2001 r., III CZP 58/01, M. Wysocka, M. Bączyk, I. Gromska-Szuster, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 88)

*

Postanowienie sądu rejestrowego o wpisie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością do rejestru handlowego (Krajowego Rejestru Sądowego), wydane po ponownym rozpoznaniu sprawy, ma charakter postanowienia w przedmiocie wpisu podmiotu podlegającego rejestracji, pomimo że wpis dotyczący tego podmiotu już istnieje w rejestrze.

(postanowienie z dnia 11 października 2001 r., IV CZ 140/01, F. Barczewska, Z. Kwaśniewski, H. Pietrkowski, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 89)

*

1. Osoba, która przystąpiła do długu, odpowiada z dotychczasowym dłużnikiem solidarnie, chociażby taki charakter jej zobowiązania nie został umownie wyraźnie zastrzeżony.

2. Roszczenie przewidziane w art. 376 § 1 zdanie drugie k.c. powstaje z chwilą spełnienia przez dłużnika świadczenia w zakresie przenoszącym tę część, która ciąży na nim zgodnie z treścią stosunku wewnętrznego między współdłużnikami.

(wyrok z dnia 12 października 2001 r., V CKN 500/00, S. Dąbrowski, K. Zawada, K. Bilewicz, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 90)

*

Ukryta pod pozorną darowizną umowa sprzedaży nieruchomości nie czyni zadość wymaganiu formy aktu notarialnego (art. 158 zdanie pierwsze k.c.) dla umowy sprzedaży także wtedy, gdy w formie tej nastąpiła pozorna darowizna. Umowa taka jest zawsze nieważna (art. 73 § 2 zdanie pierwsze k.c.).

(wyrok z dnia 12 października 2001 r., V CKN 631/00, S. Dąbrowski, K. Zawada, K. Bilewicz, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 91)

*

Kasacja od postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia skargi o wznowienie postępowania nieprocesowego jest niedopuszczalna.

(postanowienie z dnia 15 października 2001 r., V CKN 357/01, L. Walentyłowicz, M. Kocon, B. Myszka, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 92)

*

Brak w sentencji wyroku znoszącego małżeńską wspólność majątkową orzeczenia o oddaleniu powództwa w części dotyczącej określenia daty ustania tej wspólności, nie stanowi przeszkody do zaskarżenia apelacją wyroku w tym zakresie.

(postanowienie z dnia 19 października 2001 r., I CZ 132/01, T. Wiśniewski, M. Grzelka, I. Koper, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 93)

*

1. Zatrudnienie na stanowisku, z którym wiąże się wystawianie faktur zawierających wezwanie ich płatników do zapłaty w określonym terminie, jest równoznaczne z udzieleniem przez pracodawcę stałego pełnomocnictwa do dokonywania tych czynności.

2. Faktura, w której określony został termin jej płatności, sporządzona przez pracownika wierzyciela, do którego obowiązków należało dokonywanie takich czynności, jest wezwaniem do zapłaty w rozumieniu art. 455 k.c.

*(wyrok z dnia 23 października 2001 r., I CKN 323/99, M. Sychowicz,
E. Skowrońska-Bocian, B. Czech, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 94)*

*

Konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę sporządzona w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz.U. z 1995 r. Nr 108, poz. 528 i Dz.U. z 1999 r. Nr 93, poz. 1085) nie wyłącza jurysdykcji sądów polskich w sprawach o wydanie dziecka za granicę. W tych sprawach kasacja nie przysługuje.

*(postanowienie z dnia 8 listopada 2001 r., II CZ 126/01, H. Ciepła,
T. Domińczyk, M. Bączyk, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 95)*

*

Osoba, która spełniła świadczenie pieniężne wynikające z ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jedn. tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), może żądać jego zwrotu od sprawcy, jeżeli ponosi on za szkodę odpowiedzialność na podstawie przepisów o czynach niedozwolonych.

*(wyrok z dnia 9 listopada 2001 r., I CKN 441/99, Z. Strus, B. Czech, G. Bieniek,
OSNC 2002, nr 7-8, poz. 96)*

*

Błąd w zakresie wykładni prawa regulującego dopuszczalność wystawienia tytułu wykonawczego przez przedsiębiorstwo energetyki ciepłej w okresie następującym po jego komunalizacji, ze względu na zawily stan prawny, nie może być utożsamiany z winą w rozumieniu przepisów o czynach niedozwolonych (art. 415 k.c.).

*(wyrok z dnia 9 listopada 2001 r., I CKN 489/99, Z. Strus, B. Czech, G. Bieniek,
OSNC 2002, nr 7-8, poz. 97)*

*

Przejście na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) na rzecz miasta stołecznego Warszawy prawa własności gruntów sąsiednich, z pozostawieniem dotychczasowym właścicielom prawa własności budynków nie spowodowało wygaśnięcia służebności gruntowych przejazdu ustanowionych na tych gruntach.

(postanowienie z dnia 9 listopada 2001 r., I CKN 71/01, Z. Strus, B. Czech, G. Bieniek, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 98)

*

Prawo pierwokupu przewidziane w art. 695 § 2 k.c. nie jest uzależnione od używania przez dzierżawcę nieruchomości rolnej zgodnie z jej przeznaczeniem.

(wyrok z dnia 14 listopada 2001 r., II CKN 440/01, T. Żyznowski, H. Wrzeszcz, K. Bilewicz, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 99)

*

1. W postępowaniu toczącym się na skutek zażalenia ocena przesłanek przewidzianych w art. 395 § 1 k.p.c. może dotyczyć tylko zaskarżonego postanowienia.

2. Zażalenie może być uznane za "oczywiście uzasadnione" zarówno przez sąd pierwszej jak i drugiej instancji.

(postanowienie z dnia 14 listopada 2001 r., II CZ 76/01, T. Żyznowski, H. Wrzeszcz, K. Bilewicz, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 100)

*

W sprawie o wynagrodzenie za pracowniczy projekt wynalazczy nie występuje współuczestnictwo konieczne twórców tego projektu.

(postanowienie z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 150/01, T. Wiśniewski, K. Zawada, T. Żyznowski, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 1001)

*

Artykuł 380 k.p.c. ma zastosowanie w postępowaniu przed Sądem Najwyższym wywołanym wniesieniem zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające kasację.

(postanowienie z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 165/01, T. Wiśniewski, K. Zawada, T. Żyznowski, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 102)

*

Osoba trzecia, która na podstawie wydanego przeciwko niej wyroku spłaciła wierzyciela, może w procesie regresowym domagać się zwrotu kosztów procesu poniesionych przez nią w sprawie, w której ten wyrok był wydany, a także zwrotu uiszczonych odsetek.

(wyrok z dnia 29 listopada 2001 r., V CKN 477/00, A. Górski, Z. Kwaśniewski, I. Gromska-Szuster, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 103)

*

W wypadku umowy ubezpieczenia zaopatrzenia dzieci przedmiotem waloryzacji jest świadczenie pieniężne ubezpieczyciela będące elementem jego zobowiązania od chwili zawarcia umowy, bez względu na określony umową termin spełnienia tego świadczenia.

(wyrok z dnia 29 listopada 2001 r., V CKN 489/00, A. Górski, Z. Kwaśniewski, I. Gromska-Szuster, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 104)

*

W razie skierowania egzekucji do rzeczy obciążonej zastawem, zastawnik jest osobą trzecią w rozumieniu art. 841 § 1 k.p.c.

*(wyrok z dnia 29 listopada 2001 r., V CKN 616/00, A. Górski, Z. Kwaśniewski,
I. Gromska-Szuster, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 105)*

INFORMACJE

W MAJU....

W dniach 27-29 maja w Rajgrodzie koło Augustowa, w ośrodku „Knieja” nad jeziorem Rajgrodzkim, odbyła się konferencja sędziów Izby Cywilnej.

Konferencję otworzył Prezes Sądu Najwyższego Tadeusz Ereciński, witając Prezesa Sądu Najwyższego kierującego Izbą Administracyjną, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Waleriana Sanetrę oraz, biorących udział w obradach, sędziów Sądu Najwyższego w stanie spoczynku: byłego Prezesa Sądu Najwyższego Stanisława Rudnickiego oraz Stanisława Dmowskiego, Juliusza Suheckiego i Zdzisława Świebodę.

Przedmiotem obrad pierwszego dnia konferencji było wystąpienie sędziego Sądu Najwyższego Gerarda Bieńka pt. „Odpowiedzialność Skarbu Państwa za działania funkcjonariuszy (po wyroku Trybunału Konstytucyjnego)”. Po bardzo interesującym wykładzie odbyła się dyskusja, w której wzięli udział sędziowie Józef Frąckowiak, Zbigniew Strus, Tadeusz Żyznowski, Walerian Sanetra, Stanisław Dąbrowski, Tadeusz Wiśniewski, Kazimierz Zawada, Jacek Gudowski, Zdzisław Świeboda, Iwona Koper oraz Marek Sychowicz. W dyskusji poruszono wiele ważnych problemów dotyczących w szczególności stosowania art. 417 k.c. oraz art. 77 Konstytucji. W dyskusji wyłoniła się również kwestia odpowiedzialności sędziów za szkody mogące wynikać z ich działalności jurysdykcyjnej.

W drugim dniu obrad, w godzinach przedpołudniowych, z wykładem na temat „Wybranych zagadnień z zakresu ksiąg wieczystych i hipoteki” wystąpił sędzia Sądu Najwyższego Stanisław Rudnicki. Wykładowca skupił swą uwagę na hipotece łącznej, wywołując dyskusję, w której głos zabrali sędziowie Gerard Bieniek, Stanisław Dmowski, Zbigniew Strus, Henryk Pietrkowski, Stanisław Dąbrowski, Mirosław Bącznyk oraz Tadeusz Żyznowski. Dyskusja dotyczyła m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 czerwca 2001 r., III CZP 21/01 (S. Dąbrowski, H. Pietrkowski, J. Kremer, OSNC 2002, nr 1, poz. 5), która w piśmiennictwie uznana została za kontrowersyjną.

Po południu sędzia Sądu Najwyższego Helena Ciepla wygłosiła wykład dotyczący postępowania wieczystoksięgowego. W dyskusji koncentrującej się wokół

kilku kwestii spornych (m.in. dotyczących kręgu uczestników postępowania wieczystoksięgowego) udział wzięli sędziowie Gerard Bieniek, Zbigniew Strus, Jacek Gudowski, Tadeusz Domińczyk, Lech Walentynowicz, Maria Grzelka, Marek Sychowicz, Stanisław Dmowski, Tadeusz Wiśniewski, Józef Frąckowiak oraz Stanisław Dąbrowski.

W drugim dniu obrad przybył na konferencję Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Lech Gardocki, który wziął także udział w wieczornym spotkaniu przy grillu. W spotkaniu tym uczestniczył również były Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego Adam Strzembosz.

Trzeci dzień konferencji poświęcony był problemom wewnątrzizbowym i organizacyjnym, które omówił Prezes Tadeusz Ereciński.

Konferencja została oceniona przez sędziów bardzo wysoko, zarówno pod względem merytorycznym, jak i organizacyjnym. Dopisała także pogoda.

Dane statystyczne – maj 2002

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw									
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono							Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	3432	210	361	-	49	11	44	212	45	3281
2.	CZP, w tym:	8	7	7	5	-	-	-	-	2	8
	art. 390 k.p.c.	6	7	6	4	-	-	-	-	2	7
	skład 7-miu	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	CZ	125	70	74	-	60	3	5	-	6	121
4.	CO, w tym	15	7	11	-	2	-	-	-	9	11
	art. 401 k.p.c.	2	-	1	-	-	-	-	-	1	1
	art. 45, 48 k.p.c.	13	7	10	-	2	-	-	-	8	10
5.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	RAZEM	3580	294	453	5	111	14	49	212	62	3421

SPIS TREŚCI

Uchwały.....
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia.....
Glosy.....
Rozbieżności w orzecznictwie
Nowe ustawodawstwo
Orzeczenia nie publikowane.....
OSNC 2002, nr 7-8
Informacje.....
Statystyka